Upsala Univ. Bibliotek
Sveand.
Underv. väs.
Acta Univ.

Joh. Henr. Schröder.
Upsala Univ.

ex dono Editorum.

Ej till hemlån!

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK
16000 000404471

BLAD

UR

EN DAGBOK

UNDER STUDENTFÄRDEN TILL KÖPENHAMN

I JUNI MÅNAD 1845,

AF

ARV. AUG. AFZELIUS.

STOCKHOLM, 1846.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Till

DE TROGNA UNGDOMSVÄNNERNA

E. G. GEIJER,

det Svenska Folkets,

och

P. D. A. ATTERBOM,

de Svenska Siarnes

Häfdatecknare.

Er, som än med ungdomsfriska sinnen
Bären Skandinavernas baner. —
Er jag helgar dessa enkla minnen;
Ty, när blef jag väl försmådd af Er.

Hösten icke mig den fröjd förnekar,
Som Er vänskap spridde kring min vår.
Se! likt i vår ungdoms bardalekar
Trofast än jag vid Er sida står.

Siar-Skald! — de ha ej ännu bleknat,
Dina Blommors leende behag:
Och jag mins hur, Manhems Skald! du tecknat
Fosterlandets fröjd "en Junidag."

Blyga Sången ur aflägsna dalar,
Den jag uppsökt i sin hembygds drägt,
Vid Er sida se'n i Kungasalar
Verldens undran och förtjusning väckt.

Då förstådd af Eder blef den gnista,
Som fördold i unga hjertat låg:
Jag med Er ock dela vill mitt sista
Framåtsträfvande på Tidens våg.

1:sta Bladet.

Afresan från Stockholm.

Sorlet höres icke längre från den allt mer sig fjärmande stranden, och den brusande folkströmmen har vändt sitt lopp tillbaka inåt Staden. Det har bortdött i sommarvinden, detta sista Hurrah! från stranden, liktydigt med ett Farväl — en Välsignelse.

Någonting öfverjordiskt och rörande är uti ett Folks kärlek till Fäderneslandet. Den uppenbarar sig först såsom en magnetisk hjertats dragning till födelsetorfvan, en känsla som menniskan, blott då hon der känner sig tryckt af tyranniets bojor, eller när hon från naturlig blifvit förbildad till verldsborgare, kan förneka. Vördnadsvärd är kärleken till Fader och Moder; men ädlare och högre är Fosterlandskärleken; det är derföre som känslan för de barnsliga pligterna måste i den sanna Fosterlandsvännens bröst stiga i bakgrunden för pligterna mot Fäderneslandet: och ingen hyllning, ingen fröjd i verlden kan jemföras med den, en ädel Furste eller uppoffrande Fosterlandsvän skördar i det enthusiastiska uttrycket af sitt Folks, sitt Lands tacksamhet och kärlek. De som, utrustade med stora naturgåfvor, utan sann pligtkänsla, förstått tillocka sig denna ljufva Folkvännens lön, förråda sig alltid genom

den afund mot sina medtäflare, de sällan kunna dölja. Men de sanne Folkvännerna hänföras icke af denna de lägre själars känsla, utan sluta sig till hvarandra i ett fast förbund, och utgöra den egentliga lifskraften i hvarje, till förädling och lycka framskridande Samhälle. Derutaf kommer ock den innerliga och upphöjda vänskap, som förenar en ädel Konung med sitt lands patrioter, tänkare och snillen.

Under sådana betraktelser hade jag satt mig i ett hörn på vårt, från Riddarholmen sagta skridande Ångfartyg, och afhörde den sköna sången "Fädernesland", den mina reskamrater Studenterna sjöngo, såsom ett afsked af den otaliga folkmängd, som nedströmmat till stranden och med ett uthållande "Hurra!" tillkännagaf sitt bifall och sina lyckönskningar till vår färd. Såsom vid en kröning trängdes Stockholms befolkning kring Riddarholmsbron, så att icke blott landbacken, utan ock alla taken voro upptagna utaf åskådare, som med sina åtbörder och sitt tillvinkade afsked tillkännagaf sitt deltagande för dessa representanter af det unga bildade Sverige: och att de unga voro känsliga för detta deltagande, kunde jag sluta af den upphöjda glansen i deras blickar mot stranden, och en och annan tår, som visade sig i deras ögon. Det var ett skönt Farväl af älskade Landsmän och Fädernes-landets strand, fråu hvilken länge vinkades en helsning till okända bröder på Seelands härliga öar. Från ett annat Ångfartyg, som på samma gång med oss sagta gick från hamn, prydt på alla säten af ett vackert sällskap Herrar och Damer, hvilka samlats, att beledsaga oss ut ur Mälaren, spred sig ljudet af en skön harmoni-musik öfver den stilla Mälarvågen, och vid detta nya bevis af sympathie för vår färd, utvidgade sig de unga Skandinavernas bröst af glädje. Det var första gången de njöto

den ljufva känslan, att vara bemärkta med bifall och kärlek af Fäderneslandets vänner.

Man klandrar detta de ungas deltagande i Folkens angelägenheter, såsom ett ondt, den nya Tidens tecken, och kallar det med ett visst uttryck af förakt och ogillande: "att politisera". — Men huru blindt döma icke här de knarriga gamla, då de icke se äfven häruti en strimma af den härliga morgonrodnad, Försynen låtit uppgå till en ny dag, som med sannare ljus och full värma uppgår öfver menskligheten. Kan någon fördomsfri man föredraga en tid då ungdomen gick i ledband, ända till trettio år, och på Universitetsstadens gator och källrar tillbragte sina lediga stunder med bullrande och grofva förströelser, framför denna, då den unga mannen under sjelfva utvecklingen af sitt inre intellektuella lif, äfven vill göra sig reda för sina medborgerliga förhållanden; han kallas ju redan medborgare (Civis academicus). Ja, äfven om han med ett Tidningsblad i handen vill blicka in i lifvet och söka svaret på den för hans, mot nya känslor vaknande hjertas vigtiga fråga: hvad lider tiden med mensklighetens framskridande till sitt mål, *allmännelig bildning, frihet och menniskorätt?* Sin Moder, sin första sorglösa ålders hulda, oförgätliga Vårdarinna har han ju lemnat: hvad under om han med sin ålders värma och lifflighet sluter sig till sin andra Moders, Fäderneslandets på hans stöd och kärlek väntande bröst, till hvilken han har att gälda den sällhet och frid, hon utbredt öfver hans barndoms stig. O! J unga Svenska Medborgare! huru glada borde vi gamla vara, om vi upptäckt bland edra första ungdomsdrömmar den, att gagna ert Fädernesland; denna er andra Moder, som af eder väntar ett friskt stöd. Edra egna lidna oförrätter må ni ädelmodigt glömma; men Hennes — *alldrig!* — Och sen J ärr

efter blödande sår i Hennes bröst, göm hatet till de fiender, som lömskt i värnlöshetens tid missbrukat mot Henne sin magt, att det må mogna till en stor hämndens och upprättelsens dag. Men —

Ack! hata alldrig menniskan; hon är,
Hvit eller svart, Guds barn, din broder.
Och Fadren der högt öfver molnens floder
Utaf dig kärlek för sitt barn begär.
Kan du från mörker blott och fördom henne skilja,
Tro mig, hon alldrig skall en likes orätt vilja.

II.

Vi hinna hafvet.

Mejerberg, vår utmärkta föreståndare för Sången, hade långsamt sänkt sin anförarestaf, och de sista ljuden af sången dogo bort i den öfver sjön framsusande middagsvinden. Det blef tyst och hvar och en af vår lilla flytande Republik återkom till sig sjelf och den första omtankan på resans beqvämligheter — eller samtalade med hvarandra om sina iakttagelser vid afresan från Stockholm. Då såg jag ett moln på mångas panna, och erfor snart, att anledningen dertill var det afslag, de fått på sin anhållan, att af sin Konung få taga afsked med en Sång; och att deras älskade Canzler icke bevärdigat dem med sin uppmärksamhet och ett Farväl. Öfvertygad, att någonting helt annat, än ett ogillande af hjertat hos de höga älskade personerna förorsakat de unga Skandinaverna denna första motgång på deras färd, sökte jag att med gladare föreställningar från deras sinnen skingra dessa lätta molnskyar.

Ordningens vidmagthållande inom vår ungdoms republik var anförtrodd åt en Direktion, som efter stränga lagar vakade öfver skick och seder. Flera äldre akademiska Lärare deltogo i denna lagskipning, såsom den allfvarlige *Tham,* samt *Malmström, Petterson* och *Säve,* redan utmärkta namn i vår Litteratur-Historia. Bland de öfriga, som dels redan vunnit den philosophiska lagren, dels väntade den, eller egnat sina bemödanden åt Embetsmannalifvet, fanns knappast någon, som icke i sitt om-

gänge förrådde en älskvärd representant af vett och bildning. Sluten med en viss innerlighet i denna sköna ungdomskrets var jag stolt såsom Ænæas, då han förde sitt Fäderneslands helgedomar till främmande stränder.

Södertelje hade ingen angenäm sida att visa. Man längtar ur kanalen ehuru frisk högsommarens grönska ler från dess omgifvande stränder. Vi hafva hunnit hafvet. Luften susar omkring oss mera frisk. Vågen är mörkare, men klar och högtidlig. Jag vill sitta häruppe på däck en stund och se ned i det ständigt rörliga, stilla böljande djupet, i hvars spegel redan qvällens första stjernor börja visa sig. Så, J himmelske, strålande sanningar, lysen i min själs djup, medan tidens midnattsmoln framila och evighetens ljus uppgår för mitt hjerta! —

III.

En dag i Wisby.

Tidigt i morgonsolen stod den älsklige Arvid Sundberg, anföraren af vårt unga Skandinavien, på däck, och de första solstrålarne upplyste hans buskiga skägg, som förrådde den ifriga Skandinaven. Han stod med korslagda armar blickande framåt mot ett närmande land. Man kunde se att det var längtan, att det var kärlek i den blick han orörligt riktade ditåt. Var han då Gottlänning? — Nej! — men sin barndoms och sin ungdoms gladaste dagar hade han tillbragt på denna sköna Ö, och för dessa åldrars minnen måste allt annat träda i bakgrunden. Då man hörde honom tala på äkta Gottlands dialekt, var icke lätt att tro det Stockholm var hans födelsestad. Själens hem är för den unga bildade mannen ofta utaf en högre betydelse än fädernehemmet. Att nalkas den ort, der själens första krafter utvecklats — der gossen fundersam suttit mångfaldiga år vid Gramatica Latina — der vi vid vördade Lärares hand genomvandrat den äldsta sköna litteraturens vackra fält — der hjertat knutit de första vänskapens band, och der vi vänta att få se någon ungdomsvän mötande på stranden — har någonting med sig, som med minnets framträdande bilder, lik en magnetisk dragning verkar på ädlare sinnen. Äfven mig var kärt att engång få se detta Gottland, som hos mig väckte från mina yngre år icke blott vänskapens, utan ock en oskyldig kärleks minne. Jag hade neml. i Stockholm såsom yngling blifvit upptagen i en krets af Gottlänningar, Embets- och Tjenstemän, upplysta och älskvärda personligheter, i hvilkas gästfria hus jag vande mig att älska den Gottländska tungans brytning och anse den-

na Ö såsom en stamort för gästfrihet och vänskap. — Snart framstodo ur morgondimman de höga spetsvinkliga gaflarne af den gamla Hansestadens närmaste byggnader, och småningom upplyste morgonsolen, med ett magiskt skimmer, de gråa vördnadsbjudande ruinerna af Kyrkor och Kloster, liknande uppenbarelser från en längst hädangången tid.

Man väntade oss denna morgonstund i Wisby, och ett lifligt helsningsrop af Stadens på stranden samlade invånare tystades först af den sköna Skandinaviska Sången: — uti hvilken de unga Skandinaver, som väntade oss i Wisby, snart instämde, till dess vi hunnit så nära, att de kunde springa ombord i famnen på sina väntade vänner. Stranden hvimlade af menniskor, som emottogo oss med lifliga Hurrarop, till dess allt tystnade för en skön Välkomst-sång, som väl inöfvad, i stämmor höjde sig som en Orgel i den stilla morgonluften. Dagen var fridlyst från alla allmänna förrättningar. En myckenhet folk ifrån landet hade inkommit till staden att deltaga i den glada ungdomsfesten. Landshöfdingen och Biskopen, tvenne lika aktningsvärda som älskliga Embetsmän, hedrade och glädde sina gäster med sin närvaro vid de anställda högtidligheterna; och Biskop Hallströms tal till dessa den vetenskapliga bildningens unga representanter gaf deras sköna midsommarsfärd en högre och vigtigare betydelse, än den, de välvisa hemma i landet velat medgifva den.

Den gamla fördom, att humanistisk bildning hindrar att vara en skicklig och utmärkt Embets- eller tjenstemän, och att dertill fordras oundgängligen, att så väl vid pulpeten, som i omgängslifvet sjelf föreställa ett pedantiskt reglement-väsende, vederlade på ett intagande sätt den lärda och genialiska LandsSekreteraren Herr Doctor Hambræus, hvilken i anordnandet af högtidligheterna i Wisby hade haft en så utmärkt och lyckad befattning.

Den väl utförda spökscenen i ruinerna utaf en klosterkyrka försatte oss alla tillbaka i längst förflutna tidehvarf. Det var i aftonskymningen då de resande, trötta utaf undfägnader och öfverraskande tillställningar, beredde sig att säga de gästfria Wisbyboarne Farväl, för att begifva sig ombord, som man bad oss ännu en gång inträda i den vördiga ruinen af en forden Kloster-Katedral; men då vi inkommo i kyrkan, öfverraskades vi af en vacker samling af Stadens Invånare, fruntimmer och Herrar sittande på bänkar framme i Choret. De resande stadnade midt uti ruinen och snart höjde vår Mejerberg den sköna Sångens trollstaf, och toner ljödo i de gråa hvalfven, måhända lika sköna som de, hvilka klosterfolket höjde der för sex århundraden sedan. Den tystnad som följde på denna sångens sista ljud afbröts af en djup mansröst, som ifrån lemningen af en slags altan i vestra hvalfvet tilltalade oss. Våra blickar vändes ditåt och deruppe satt gestalten af en forntidens Gråbroder med vördigt skägg och en lång staf i sin hand, talande till de unga främlingarne, såsom en gengångare från längst hänrunna tider. Han slöt sitt ihåliga tal med tillsägelse om en ytterligare andesyn, och försvann genom en gång i muren. Efter honom uppträdde, långsamt framskridande, några Nunnor, klädda med sida hvita dok, sjungande en gammal Psalm eller Klostersång, och när den var slut, gingo de långsamt skridande ned i gången, der förut det gamla gråskägget försvunnit. Såväl stället som tiden och den mer och mer tilltagande skymningen gåfvo detta uppträde en sanning af högtidlighet och alfvar, som länge skall qvarhålla dessa sista minuter af vårt vistande på Gottland i vårt minne.

Då man genomvandrat Wisby trånga gator och sett de spetsvinkliga höga takresningarna, samt fornlemningarne

af klostren, kyrkorna och befästningen, så har man gjort sig någorlunda bekant med de forntyska städerna utaf det Hanseatiska förbundet. Lärorik blef oss den förmiddag vi vandrade bland dessa fornlemningar genom de föredrag, vår Ledsagare, Herr Lektor Söderberg, höll i hvarje utaf dem öfver rummets historiska märkvärdigheter och byggnadsart. Hans af trycket utgifna lilla afhandling, "Vägledare i Wisby Ruiner — författad i anledning af Studentbesöket i Wisby 1845", vittnar såväl om hans förmåga såsom häfdernas tolk, som om hans billiga rätt till de unga resandes minne och tacksamhet. En iakttagelse meddelade oss vår Ledsagare vid beskådandet af medeltidens byggnadskonst och de höga, smala kyrkofenstren, att man synes med all flit hafva beräknat, att så sparsamt som möjligt insläppa ljus i helighusen. Det var visserligen en gyldene tid för presterna, då de med sina heliga skuggspel höllo både folken och konungarna i sitt ledband och ljuset af de gudomliga sanningarnes Bok, fjättradt med jernkedjor i murarna i sina munk-celler. Lång var natten och ännu längre har den nya dagens morgonskymning varat. Ännu regera dunkel-alfer i mången hufvud, prydt i all sin tomhet med sidenskärmen, och olåt höjes öfver det farliga ljusets insläppande särdeles igenom fenstren med de små rutorna under de låga taken. Det skall sägas i häfderna en dag, till Carl XIV Johans ära, att han gjort mer än de flesta Svenska Konungar före honom, till ljusets utdelande bland folket. Och mången Svensk man hyser nu med mig det hopp, att såsom Konung Oscar bjöd lika *arfsrätt* i guld och jord, så skall ock Han eller Carl, hans efterträdare, stadga menniskornas *lika arfsrätt* — i Ljuset! —

Ännu ett namn, som redan är de flesta sångens och poesiens vänner väl bekant, må vi teckna i vår resas min-

nesbok: det är den älskelige Laurins namn. Det var han som anförde den sköna helsnings-sången vid vår ankomst till stranden; och som öfverraskade oss sedan så angenämt i Mariekyrkan. De resande stodo församlade i Choret af den ljud-sköna kyrkan. Efter en af deras vackraste sånger hade nyss de sista tonerna bortdött i det höga hvalfvet, under det Mejerberg sagta sänkte sin staf, och vi stodo ännu lyssnande, liksom undrande huru någonting så harmoniskt och himmelskt, som dessa, kunnat dö och försvinna — då till våra öron trängde ett ljud såsom af en Andesång, hörd från fjerran. Man vågade knappast andas af fruktan att förlora ett enda ljud. Det var en hymn som i väl sammangjutna stämmor sjöngs af Wisby Sångförening af blandade mans- och qvinnoröster i ett Kapell vid södra ingången, märkvärdigt för den resonnans, det väl beräknade Kapellhvalfvet gifver: härligare än denna hymn, voro troligen icke de gråbröders och klosterjungfrurs psalmer som här i fordna tider ljödo. Är denna kärlek till tonkonsten, som tycks råda i Wisby, väckt nyss af den älsklige Laurin, eller är Gottland af ålder ett Sångens hem? — Vi våga icke afgöra denna fråga; men lyckönska Wisby gästfria befolkning till den ersättning denna förenings lyckade bemödanden skänka, för den själsnjutning den måste sakna, i anseende till sitt afskilda läge från de bildande konsternas verld. Måhända är Öboen mera manad till sång: mig har alltid så tyckts hvar gång jag ensam stått på en hafsstrand och hört det brusande hafvet sjunga sin högtidliga duett med stormen.

Det var i den milda aftonluften de unga gästernas afskedssånger ljödo tillbaka till Wisby gästfria befolkning, som från stranden vinkade sitt Farväl. En skön eröfring från Gottland medförde våra unga Vikingar af några goda Sångare, och ibland dem äfven Laurin. Nu skulle man

i hvilken hamn som helst i hela den bildade verlden med förtjusning hafva mottagit oss; ty vi voro i besittning af den Orpheiska gudamagten. När snart Wisby torn, såsom spöken i aftonskymningen, försvunnit ur vår åsyn medan vi öfver stilla vågor åter vaggade ut på villande haf, började hvar och en att bereda sig ett aftonläger. Äfven glädjen vid de mest valda själsnjutningar tröttar, och snart hade Sömnens Nornor de älskliga ynglingarna i sina hulda armar.

Jag satt ännu en stund, efter min vana, qvar på däck, och såg ned i det ständigt rörliga, alfvarsamma djupet. Jag förstod då hvarför Oceanen blifvit dyrkad såsom en gudamagt. Och då jag så följde med blicken den ena vågen som kom efter den andra och gick och försvann, tänkte jag:

Min själ är en våg i Gudomens famn.
Det eviga djup, utan gräns, utan namn.
Först låg hon så lugn och still' utmed land
Och lekte med blommor på barndomens strand.

Min Moder hon gjöt i vågen en tår,
När bort från sin strand hon i stormarne går.
Så fördes hon ut i villande haf,
Och himlen blott såg hvar den lilla blef af.

Än dref hon så högt med fradgande skumm,
Än låg hon, mot himlen, så rolig och stum,
Med blicken ditupp, så ren och så skär;
Och himmelens stjernor sig speglade der.

Den Himmelens sky, som bar henne ner
Till fädernestranden och syntes ej mer,
Skall komma en gång, mig anar det så,
Att föra den lilla till hemlandet blå.

IV.

En dag på hafvet.

Ehuru de flesta utaf våra resande icke hunnit särdeles långt ut på lifvets Ocean, hade de dock glömt vaggans tid och många helsade den uppgående morgonsolen, mindre belåtna med nattens hvila. Dock sedan vår skeppsläkare, den förståndige Lamm, hvilken säkert kommer att göra lycka i verlden med sitt älskliga lugna väsende, utdelat sina råd, blef snart munterheten återställd, då vi samlades på däck och mellan akterna af hvarjehanda ungdomliga puts och glada upptåg, Mejerberg inöfvade sina sköna sånger.

Medlertid höll den alfvarsamma Sundberg conseille med stora rådet i vår lilla flytande republik. Deras lagstiftning var sträng och grundlade till stor del den aktning, vår vikingastol förvärfvade hos främmande Nationer. Det blåste väl vind; men långtifrån storm, och Ägirs döttrar, Våg och Bölja, voro väl högtidsklädda med silfverfransar på sina hufvuden; men icke vreda. Vi kunde således, på däck, ostörda utföra ett beslut, som Direktörerna fattat denna morgon, att de äldre skulle ur Historien föredraga något stycke om Sverges förhållande till det Land vi snart skulle beträda; och såsom Senior blef mig uppdraget, att hålla den första föreläsningen. Man beredde mig en beqväm talarestol, så beräknad att min röst med vinden skulle höras öfver däck. Mina muntra unga åhörare lade sig makligt ned på däcket, och då allt var i ordning, utropade en af dem: ”Nu ligger Allmogen

till tings, redo att höra." Föredragets syfte var att visa huruledes det icke var det Danska folket, som gifvit anledning till det hat och det förakt, som utsåddes mellan de tvenne Nationerna, hvilka i gemensamma fel och gemensamma dygder hafva de ojäfagtigaste vittnesbörd om sitt brödraskap, utan dräggen af det Danska folket, som omgaf Unionskonungarnas thron, och de fogdar och de prester, som de insatte och nyttjade såsom redskap till vårt lands förtryck. Slutet må här anföras, emedan det tillhör Sago-häfden, och väckte särdeles munterhet bland åhörarne:

Att Sverges Konungar efter befrielsekriget och Wasas seger, med all flit vårdade sig om detta utsådda frö till brödrahat bland folket, att det skulle bära sina påräknade frukter, är enligt den tidens statsklokhet förlåtligt, och må skrifvas icke i det danska folkets, utan i Konungarnes skuldebok. Oräkneliga sägner som vittna om, och spridde bland folket, detta danskhat kunde förtäljas: En gång, — så är en af dessa, — hade en resande Svensk student inkommit på en källare i Köpenhamn, der han snart omringades af en hop danskar och kom med dem i ordvexling om de båda landens företräden då hvar och en talade till sitt lands förmån på det andras bekostnad. Sluteligen sade en dansk student till den svenska: "Att Danmark är ett smukt och däjligt land "framför Sverge det ser Du väl, när du jämför våra här-"liga ängar och dalar med edra ljunghedar och kala berg: "det kommer sig från första skapelsens tid; ty då vår "Herre skapade Danemark, kom ock Satan dertill och "åskådade huru den ena nejden efter den andra framträd-"de så härlig och skön. Då ville ock han försöka sin "förmåga att dana: gick så öfver sundet och skapade Sver-"ge: deraf blef det så styggt och ofruktbart." Nu gåfvo

de danska med åtlöje sitt bifall tillkänna och tyckte sig hafva stoppat munnen till på den Svenska Studenten. Men han satt lugn och fick slutligen ljud, då han sade: "Ja, "det må så vara rätt som du talat; men när vår Herre "kom och såg huru illa Satan gjort sin sak, dref han ho-"nom bort och till en ersättning för det som felades i "den yttre naturen, skapade Han menniskorna i Sverge, "och gaf dem tålamodets och kraftens dygd att vara lyck-"liga och älska sitt land. Medlertid passade Fan på och "skapade folket i Danmark, derför är det, som det är." — Men mer och mer försvinna detta statsklokhetens utsådda ogräs ur Folkets sägner, och andra minnen, såsom det om denna färd, skola härefter spridas i de gamlas ställen; och så är det väl att hatets och orättvisans minnen dö bort, och den tid kommit, då Folken icke mera straffas och lida för sina Styrelsers missgerningars skull."

Härefter uppträdde Akademidocenten Magister Tham med ett föredrag om Danemarks märkligaste Statshvälfningar, en lyckad improvisation som på ett lärorikt och angenämt sätt förkortade oss tiden. Slutligen föreläste Magister Säve några intressanta bref, om utmärkta män af Skandinaviska Sällskapet i Köpenhamn, samt om den mottagning oss väntade, och de sysselsättningar som, för hvarje dag under vårt vistande der, voro bestämda.

V.

Kort besök i Carlskrona.

Angenämare kan icke tiden på en resa tillbringas, än vi den tillbragte denna dag på hafvet. En mera munter än kräselig middagmåltid är förbi. Vi se den sköna Blekingska stranden — och Carlskrona, denna stad af hög betydelse för Sverges ära och sjelfständighet. Det vänliga sätt, hvarpå stadens invånare och särdeles Flottans Officerscorps emottogo de unga representanterna af sitt uppblomstrande Fädernesland, tillhör icke dessa blad; men till området af våra iagttagelser hörer den högre grad af ledighet och behag i omgängslifvet man oftare finner i en Sjöofficers än i en landtmilitärs sällskap. Det var icke längesedan, och väl är att denna tid är försvunnen, då den sednare trodde sig ohelga sin uniform om han nedlät sig till någon vänligare förtrolig omgängelse med — "de civila herrarne." — Och har man sett en gammaldags General bland sina subalterner, särdeles då Regementspresterna och civilstaten bugande och förlägna stodo inför hans höghet, så har man sett en Pascha af många hästsvansar. Af detta de fordomdags merendels obildade krigarnes högdragna och frånstötande sätt att vara, har sannolikt kommit, att man benämner en ovänlig gammal knarrig man "krutgubbe". I våra dagar måste allt gifva vika för den stigande bildningen, som gör hvarje medlem af samhället till medborgare, aktningsvärd i mon af sin bildningsgrad.

Det är en god sed att en berömd författare benämnes

nes efter något stycke af sina arbeten, som gjort hans namn först kändt inom fäderneslandet. Så presenterades jag här för "Friseglaren", ett namn under hvilket vår lyckliga Romanförfattare Grefve P. Sparre är allmänneligen känd. Bland andra, inom vårt fädernesland utmärkta män, som här fäste de unga resandes uppmärksamhet, var äfven den ihärdige fornforskaren Cronstrand. Men blott 2:ne timmar som tillbragtes i den vackra "Hoglandsparken", voro bestämda för detta första besök i Carlscrona. Efter några vexlade tal och skålar tycktes oss alltför hastigt afskedstimman slå, då vi ledsagade af en otalig skara menniskor, som likt en flod i jämna vågor hvälfde sig efter oss, nedtågade till stranden. Ännu sedan landgången var indragen, hoppade lätt en äldre man, den liflige och ungdomsglade Öfverste Hjerta ombord till oss för att ännu engång trycka några vänners hand. Och af en förut oss okänd sångens vän Herr Kamrerare Wolyn egnades oss några hjertliga afskedsverser. Vi lemnade stranden, alla glada åt det beslut, som redan i Hoglandspark blef fattadt, att ännu engång i vår återfärd se denna, för Svenska vapnens ära och vår framtids hopp, så betydelsefulla stad.

VI.

Resan till Ystad och Malmö.

Åter lemnade sig sjelfva helsade de resande med glada sånger den nedgående aftonsolen, och då hon åter uppgick, låg framför oss den vackra Skånska stranden. Sjelfva lugnet är icke roligt på ett haf: Grunden är så sväfvande och i sjelfva hvilan derofvan är en viss oro. Vi beträdde med nöje Ystads område, der oss lemnades några timmar såsom förberedelse till den förestående färden till Malmö och Lund. Många utaf mina unga följeslagare hugfäldes att på närmare håll lära känna den rika Skånska slättbygden, som nu betäckt af en härlig gröda, låg framför oss och utvalde, att landvägen färdas till Malmö. Snart rullade några vagnar med Studenter öfver Ystads gator utåt landet. På en af dessa befann jag mig, en af de härligaste sommardagar. Omkring mig öfver fälten var frisk lefvande natur; munterhet och ungdom vid min sida. De ständigt omvexlande föremålen, som företedde sig kring vår väg, den friska hafsvinden och den fria blicken öfver den stora sädesöknen hade för oss alla nyhetens behag, och ett lifligt meddelande af hvarje iagttagelse förkortade för oss resans timmar. Det prosaiska "stövet", så kallade vår forman dammet, ehuru besvärligt för de resande denna tid, nedstämde dock ingalunda sällskapets muntra lynne, och de stunder som emellan de glada samtalen förflöto, egnades åt tysta åskådningar och poetiska drömmerier.

VII.

Skånska Slättbyggden.

Det är dock en härlig slätt, den Skånska slättbyggden, och reser man en skön Juniidag, såsom denna, öfver de rikt grönskande sädesfälten, som utsträcka sig till ett kornhaf, lyftes ovilkorligen en glad tacksamhetssuck till himmelen, som här så skönt åskådligt framdukar år ifrån år, sina välgerningar. Man måste erkänna, ett dyrbart gyldene blad i Sverges Krona, är detta välsignelserika Skåne. Grönskan är frisk och hög, och luften, denna tiden på året, ren och blå. Dock blir i längden med all sin rikedom denna ändlösa slätt för vandraren tröttsam. Den liknar en ung mans hufvud med friskt blomstrande anlete, men med afrakadt hår. Man saknar björklundernas prydnad och bokskogens skuggor. Man talar om en rikskropp: landskapen föreställa väl då lemmarne. Skåne måste då föreställa den fetaste delen af kroppen, som ingalunda är utan sina behag.

Boningarne i kustlandet, dessa oftast illa byggda och illa underhållna lerhus voro föga inbjudande, och folket i sin arbetsdrägt syntes dystert och ovänligt. Men utseendet bedrar, vi beslöto att försöka en blick in i landtfolkets själ. Mången vis och dådfull man har ju gått ut ur dessa hyddor. Vi inträdde i ett hus der vi ämnade tillbringa de mörkaste timmarne af natten och snart vid ett gladt och vänligt samtal med husets hjon sågo vi deras anleten klarna och rätt lifliga vackra ögon med Svensk blå färg godlynnt blicka emot oss. Aldrig kan

jag se en sådan låg Svensk bondehydda, utan hänförelse till vördnad och kärlek; derinne sitter så ofta en man, väl fattig på guld, men rik på tålamod, trohet och kärlek till fäderneslandet. Der inne leker måhända nu en liten pilt, som med tiden, likt en Linné, skall utgå i verlden, att lysa och förädla menskligheten. Vi möttes af torfrök som aftonvinden kringdref ur bondkojornas skorstenar på slätten, som vi öfverforo. En af våra reskamrater, ovan vid detta os, beklagade de husets hjon, som måste lefva derinne. Men hos mig, som sjelf uppvuxit i sådan bygd på Westergöthlands fält, väcktes utaf torfrökens lukt, minnet af barndomshemmet, och jag tecknade i min plånbok:

Skånska slättbondens hydda.

Se uppå slätten der, likt lilla Svalans näste,
Bygdt utaf ler och strå, den låga hyddan står.
Från spishälln upp mot nattens fäste
I hvirflar rök från torfvens brasa går.

Det fordom mången son gick ut ur sådan hydda
Som trohet lärt och mod, i strid för fosterland —
Att det mot våld och träldom skydda —
Och återvända, krönt af ärans hand.

Sund lefnadsvishet han vid faders knä sig lärde
Då han vid torfvens glöd i Sagoqvällen satt,
Der kraften i hans bröst sig närde
Af ärans dröm, i stilla hyddans natt.

Se icke med förakt, du rike! i ditt sinne
Ned öfver hyddans tak, som lågt i dalen står:
Det är en Kung, — som bor derinne
Och vist sitt lilla rike förestår.

Fast halmtäckt är hans tjäll, dock lycklig han sig känner
Ty han är fri; och blott af sina pligter slaf.
Han och hans samvete ä' vänner,
Och tacksam torfvan, honom Fadren gaf.

Så lycklig är den krets, som sig kring spishälln sluter
Vid arbetsdagens slut i låga kojan der;
Och den en sådan barndom njuter
Dess minne med sig genom lifvet bär.

Och mången byggdens Son, när han sin kosa ställer
Tillbaka till sitt hem, från gyllne salars flärd,
Han af förtjusning tårar fäller,
Vid os af torfven från sin Faders härd.

VIII.

Kyrkväktaredottern.

För en resande naturforskare, sten- eller blomstersamlare, går visserligen tiden angenämt förbi och han insamlar ofta skatter, vigtiga för sitt kunskapsförråd och för fäderneslandet. Men ingalunda mindre njuter och gagnar den, som reser för att samla erfarenhetsskatter ur folkets hjertan och minnen från hänfarna tider. Hans iakttagelser rörande menskligheten vigtigaste frågor: hvad lider tiden på den allmänna bildningens ur: huru långt har Christi rike ibland oss framskridit? äro måhända af en än högre betydelse, och de skatter han samlar, kunna i än högre grad göras räntegifvande för samhället och hans eget hjerta. För en sådan resande är en liten landtkyrka ett glädjande möte. Uti ett samhälle der Evangelii dyra läror i århundraden blifvit predikade, måste redan något lida med det nya Templets byggnad, och det rike vara grundlagdt der man i andans frihet tjenar Gud.

Ett sådant litet Herrans hus låg i vår väg. Vi beslöto att uppehålla oss här en stund, bese det lilla templet, och samtala med kyrkoväktaren, som alltid är en representant utaf det samhälle, der han gemenligen spelar en icke obetydlig person ibland folket. Han har ju merändels varit i fält, med landets försvarare i främmande land, och vet mycket att förtälja i böndernas samqväm om Finska fejden och Herrarnes otrohet, samt om Carl Johans strider med Bonaparte. En sådan man, men som blott bevistat det sednare fälttåget, stod snart framför oss,

och med kyrkonycklarna vid hans sida en smärt välväxt flicka, kyrkoväktarens fjortonåriga dotter. Hennes vackra rika hår hängde i en lång fläta ned öfver det smärta lifvet och några naturliga ljusa lockar omgåfvo den fina, men något solbrända kinden. Med förstulna blyga blickar från de vackra mörkblå ögonen betraktade den vackra kyrkvaktaredottren de unga studenterna medan hon öppnade kyrkdörrarna; och jag märkte, att mina reskamrater snart kommo i ett lifligt samtal med det behagliga barnet. Och ingen må förtänka ynglingen om han helst börjar sitt studium af menniskan med de unga sköna. Örtsamlaren börjar ju alltid med vårblommorna. Man har sagt, att folket på Skånska slättlandet är fult och obehagligt. Till detta oblida omdöme är väl den osmakliga hvardagsklädseln och de tunga, oformliga skorna skulden; men vår erfarenhet blef, att Svenska qvinnan kan vara lika skön i Södern som i Norden: och jag såg att vår lilla Skånska skönhet, när de unga Herrarne talade om hennes vackra ögon, rodnade just så som oskuld rodnar öfver allt på jorden.

Den lilla landtkyrkan erbjöd ingenting ovanligt. Den liknade till både yttre och inre anseende de flesta kyrkor i vårt land, vördnadsbjudande med sina heliga prydnader. På kyrkogården fanns det inga anteckningsvärda minnesvårdar: inga gyllene namn lästes der i marmorsten, dock sade oss några enkla grafkors, att äfven här i dessa aflägsna Herrans gårdar, sorgen och saknaden firar sina högtider. På ett litet kors utan namn hängde en halft vissnad blomsterkrans. Sådant tillkännagifver alltid att en flicka i barndomens ännu menlösa ålder blifvit en Dödens brud. Jag sjöng då så om

Blomsterkransen på den lilla Rosas graf.

Den lilla Rosa växte opp
Uti den stilla bygd,
Sin Faders fröjd, sin moders hopp
I lydnad och i dygd.

I Faders famn sin bön hvar qväll
Hon läste from och god.
En liten himmel deras tjäll
I qvällens tystnad stod.

På modersknä hvar ledig stund
Hon satt med bok i hand. —
Och med de små i grönan lund
Hon lekte brud ibland.

Men bäst hon så bland blommor satt —
Uti en nordanvind
Kom dödens Engel — Då blef natt
Och Rosen blek om kind.

"Gud älskade min lilla Ros",
Sad Fadren med en tår —
"Men all min glädje är sin kos;
"Sent bot jag derför får." —

Den krans, du ser på grafvens rand,
Med tårfull blick till Gud
Af blommor stackars moder band
Åt himlens lilla brud.

IX.

Malmö och Lund.

I Malmö emottogos vi af utsände ifrån Lund, hvilka högtidligen införde oss i denna Universitetsstad.

Har jag verkligen varit i Lund? Nej! — men jag har varit i två hela timmar hos Professor Nilson. Hans antiqvariska forskningar äro genialiska, om än en, inför kritiken bestående historisk bevisning skulle uteblifva. — Och jag har ett dygn varit gäst i Professor Hagbergs älskvärda famille. — Och jag har sett den gamla vördnadsbjudande Katedralkyrkan med sitt betydelsefulla yttre, men betydelselösa ödsliga inre. — Äfven minnes jag grannt Lundagård, upplyst af mångfärgade lampor, skimrande i den stilla Juni-natten. — Huru under de sålunda upplysta löfsalarna stodo bord med bålar och glas och omkring dem glada ynglingar från Nordens trenne universiteter, Christiania, Lund och Upsala, än vandrande förtroligt arm i arm och än stadnande för att lyssna till de lifliga talen som inledde skålarne. En sällsam djup rörelse, icke blott bland de unga Skandinaverna, utan äfven bland de öfriga åhörarne väckte Strandbergs sång *om Finlands framtid.* Den hänförelse som, så olika alla andra bifallsyttringar, härvid bemägtigat sig den stora folksamlingen i Lundagård märktes först uti en minuts graflik tystnad; men utbröt sedan i ett nästan hemskt bifallsrop, såsom ett åskslag. Märkas kunde deraf, att det sår som blöder i ett ädelt folks hjerta, efter en mägtig fiendes lömska anfall, aldrig läkes. Likt sagan om den orm, som skall vaka på den, som honom anfaller, i sju år, så va-

kar folkhämnden icke i sju utan i *"sjuttio sinom sju"*, och allt intill dess den blodiga försoningstimman slår; då skall den stora striden för den suckande menskligheten blifva utkämpad, till en härlig seger. Jag stod länge en tyst åskådare, och efter den sköna Sångens slut ljödo än dess första ord i mitt öra, i mitt hjerta:

Finland! — så jag ville ropa
Och från Eder allihopa
Få ett svar ur hjertats grund.
Hvar jag stod, så såg jag glada
Blickar sig vid blickar rada,
Sol på hvarje pannas rund;
Men min åtrå var en annan
Jag vill se ett moln på pannan. — —

Icke långt ifrån mig stod en ung militär, och jag såg molnet på hans panna och han torkade någonting bort från sitt öga: det var ock ett ord om Finlands framtid. Ännu vid midnatt vandrade de unga Universitetsmedborgarne från Upsala, Lund och Christiania, arm i arm i Lundagård. Representanterna af det unga Norge hade samtidigt med oss hit anländt.. Det var en glädje att se de trofasta handslag, som växlades mellan dessa ynglingar, och jag sade för mig sjelf: Nordens framtid ligger och drömmer sköna drömmar i dessa hjertan.

X.

Midsommar-afton.

Tillredelsedagen till Nordens Löfhyddohögtid, Midsommaraftonen, hade inbrutit. Vi skulle denna dagen nå målet för vår färd, omfamna okända, dock älskade anförvandter på sundets andra strand. Alla Folkrörelser, sådana som denna, begynnade bland ett lands ungdom, hafva alltid sin grund i rättvisa och menniskokärlek och hänföra mägtigt i sin friska framfart äfven det äldre slägtet. Hvarje aktningsvärd borgersman i de städer, vi genomreste, blickade med glädjedrucken blick på sina unga gäster, såsom på egna hoppfulla söner, Modrens, Fäderneslandets stöd och stolthet. Hvarje husmoder var beställsam att skaffa dem beqvämligheter, hvar flicka log mot dem med stolt systerblick och strödde blommor i deras väg. Såsom det aktningsvärda Borgerskapet i Malmö för ett dygn sedan, så täflade Borgerskapet i Lund denna förmiddag, att med sköna och beqvämliga åkdon, bespända med de utmärkt vackra Skånska hästarne föra oss tillbaka till Malmö, der en högtidlighet, af Stadens innevånare tillredd, väntade oss på Knutssalen.

Knutsalen är med sina minnesvärda prydnader det skönaste festivetetsrum i vårt land, och *Knutsgillet* måste för hvar och en Skandinav täfla uti historisk märkvärdighet med sjelfva Frimurare-Orden. Den vördnadsvärde Doctor Gullanders tal och den hulda faderliga välsignelse han gaf de unga Skandinaverna med sig på resan, voro detta rum och denna högtidlighet värdiga.

Här uppträdde första gången för oss den genialiske *Poulsen* från Köpenhamn, Studentrörelsens och Skandinaviska idéens nitiske befordrare, med ett varmt och fosterländskt föredrag. Han tycktes genomträngd af sitt ämne och blef förstädd. Hans blick och anletsdrag äro ett uttryck af dysterhet, alfvarliga, och den rena, höga pannan tycks säga: "här är rum, skulle Fäderneslandets väl så fordra, för mer än en martyrkrona." Vi taga afsked för några dagar af den Svenska jorden. Ett brödrafolk står tillreds, att emottaga oss på andra stranden.

XI.

Ankomsten till Köpenhamn.

En tilldragelse, förberedd af tvenne års underbart nog samverkande tillfälligheter, eller, hvad jag heldre tänker, af Försynens tillskyndelse, utmärker slutet af denna oförgätliga dag, med ett skådespel, hvars djupa till hjertat trängande intryck kan erfaras, men icke beskrifvas — och skall utan tvifvel hafva följder, som utkräfva för densamma ett blad i Skandinaviens häfder. De välvise kunna väl neka detta möte en djupare betydelse och säga: hvad var det mer, än ett besök, Student hos Student, några muntra ynglingars handslag, under glada sånger vid bålar och Champagne! Men den som sjelf varit deltagande i denna sällsamt sköna folkfest och af den Andas underbara kraft, som beherrskade denna stunden, känt sig indragen i den allmänna hänförelsens trollkrets, han vet att det var någonting annat, än en snart öfvergående ungdomsfröjd.

Se där tre Ångfartyg, inseglande med sagtad fart på Köpenhamns redd, närma sig stranden. Det är i sanning en dyrbar last de föra: blomstrande ynglingar, ungdom från Nordens trenne Universitet och bland dem många unga män, redan utmärkta af talent, lärdom och snille. Signal att de väntade gästerna voro i annalkande hade blifvit gifven från S. Nicolai kyrktorn, hvarvid Stadens befolkning strömmat ned till hamnen, der de Köpenhamnska Studenterna med sina fanor, högtidsklädda formerat en halfcirkel mot landstigningsstället. Hunna nog nära, att kunna höras, höjde Mejerberg sin staf, och en skön Sång uppsteg i den milda midsommarluften. Ett

lifligt hurrah! från den oräkneliga folkmassan, som sträckte sig utefter hamnen, gick såsom en löpeld kring stranden. En utvald musik-corps förhöjde högtidligheten under landstigningen, och när den tystnade, följde helsnings-tal och Sång, hvarefter trofasta handslag växlades mellan våra resande och Köpenhamns Studenter, Stadens unga fruntimmer räckte eklöfskransar åt de unga medborgarne från Norden och med förnyadt jubel helsade den oräkneliga folkmassan sina gäster. C. Plougs helsningssång, *"Välkomen"*, och Hammerichs tal gjorde visserligen djupt intryck på allas sinnen; men hvad äro väl tal och sånger, mot ett helt Folks jublande fröjd vid ett föremåls närmande, vid hvilket det fästat sin kärlek och sin framtids förhoppningar. När jag så stod fördjupad i åskådandet af detta sköna skådespel af en den sällsammaste folkfest, tog mig en af mina unga vänner under armen och sade: kom, låt oss gå! — och jag såg då det fridsälla Skandinaviens blomstrande vårar, en här af ynglingar från de tre Nordiska riken, arm i arm sätta sig i rörelse inåt Staden, under det att folket strödde blommor på deras väg. Såsom uppväckt ur en dröm lät jag mig föras framåt. Jag kände då att min kind var fuktad ur ögats källa och såg i de flesta åskådares blickar samma ojäfviga talande vittnesbörd, att de i hjertat kände betydelsen af detta möte.

Vi anträda Norgesgatan: den var skön af sina byggnader, men skönare af de högtidligt helsande damerna, som prydde fenstren ända upp till femte våningarne, vinkande med hvita näsdukar och ströende blommor ned på vår väg. Så vandrande, med blottade hufvuden, (ty ingen af menskliga hjertats rörelser väcker djupare vördnad än kärlek) gingo vi såsom i ett triumphtåg ständigt vänligt helsade från fenstren, omgifna och beledsagade af en oräknelig folkskara. I midten af tåget

svajade de vackra Nationsfanorna från Lund, men framför det den danska studentfanan och Sångföreningens utmärkt vackra fana. Harmonimusik och Studentsånger omväxlade med hvarandra under detta sällsamma seger-intåg genom Köpenhamns förnämsta gator, och alla torg dem vi passerade, voro fyllda af folk, som viftande med hattarne höjde till vår helsning ett brusande "Hurrah!" — Mig rörde denna syn, ty den framstod för min själ, såsom gryningen till en tid, om hvilken den stora Urtids-Skalden sjöng, såsom jag i mitt minne öfversatte *Völu-sångens* ord:

Då månd folken samlas
Å blomstrande vallen
Och tala om fordom
Mägtiga stoftet
Och minnas där striderna,
Och Töcken-Gudens
Uråldriga runor.
Månde osådda
Skördar växa,
Nöd försvinna
Och *de trenne*
Bröders barn bygga
Scandinavien vidan.
Där skola goda
Menniskor bo
Och i alla dagar
Sällhet njuta.
Då kommer den Rike,
Starke ofvan,
Han, som allt skickar,
Tvisterna han sliter
Och stadgar den lön,
Som varda skall.

Jag erinrade mig snart att jag öfversatt *Vindhem* med Skandinavien, och log i mitt sinne åt denna sarkasm mot min vackra dröm. Dock, hvarför icke hoppas, att en tid skall komma, då folken så skola besöka hvarandra: *"Han, den Rike, som allt skickar"*, har ju lofvat det så. Eller är Christendomens idé, *"Kärlek"*, ännu en sådan galenskap, att man icke utan hån får hoppas på dess seger öfver de mörka magter?

Det är någonting underligt med detta *"Hurrah!"* Det är sällan utan sin djupa betydelse, ehuru olika och mångfaldig ordets tolkning än må vara. Jag såg en gång en i aristokratiskt högmod och folkförakt petrificerad Excellens framtåga i statsvagn: det var ett Riksdrots i spetsen för Prins Carl Augusts liktåg. Ett hemskt *"Hurrah!"* ljöd omkring honom, till dess han afklädd och naken låg krossad under pöbelns fötter framför Stockholms *Riddarhus*. Samma betydelse har ett "Hurrah!" utaf hyrda slafvar kring en hatad tyrann, nemligen, af förbannelse. Men höjdt af hänförda åhörare vid slutet af den vises eller menniskovännens tal, är det liktydigt med ett "Amen"! — Och när det höjes för en älskad Furste, sitt Folks välgörare, eller såsom i dag det ljöd, Nordens älskliga ungdom till mötes, tycktes mig dess innehåll detta: "Välsignelse! Lefve vår framtids hopp!" —

Så hunno vi ändtligen målet för vår vandring, Studiegården, der samlingen skulle upplösas. En älsklig yngling inbjöd mig till herbergs i sina föräldrars hus. Snart mottogs jag gästfritt uti en af Köpenhamns mest aktade familjer. Det var i den berömde Professor Clausens hus, jag tillbragte dessa oförgätliga dagar af en Junivecka.

XII.

XII.

En aftonstund i Regentsen.

Ehuru trött af både kropps- och själsrörelse, och i behof af hvila, kunde jag icke afslå min förekommande Värds förslag att sednare på aftonen följa honom till Regentsen, en vacker stiftelse, der en mängd mindre bemedlade Studenter njuta fritt rum och underhåll under studiiåren. I gården står en lind, så stor, att den tycktes mig en liten "Lundagård", i afton upplyst af mångfärgade lampor, till en fest för de derstädes boende af de resande vännerna. Med mycken artighet förde oss en af värdarne till ett bord, under det sköna trädets vidt utsträckta grenar, att förse oss med glas, emedan skålar druckos och nu ett tal väntade. Det var ett hjertligt tal af Hr Professor Petersen för en skål, egnad Nordens tvenne Konungar och Nordens trenne Folk. Jag ångrade ej denna stundens uppoffring af hvila, emedan jag här lärde känna den goda hållning och det städade väsende, som utmärker de danska Studenterna: en följd, utan tvifvel, af det förtroliga och faderliga sätt, hvarpå Professorerna umgås med sina lärjungar och äfven deltaga i deras förströelser. Här hörde jag Professor Clausen första gången oberedd uppträda såsom talare. Han hade en särdeles förmåga att skingra tviflen om det godas framgång och seger, och man kände sig alltid efter hans tal lätt och förtröstansfull. Den skål han denna gång föreslog, var för en utvidgad friare hori-

zont på bildningens himmel: Han hoppades att komma skulle den tid, då lärdomen, talenterna och snillet, ehvar de helst blifvit grundlagde, vid Universitetet i Köpenhamn, Lund, Christiania, eller Upsala, skulle göra sig lika gällande i alla de tre Nordiska riken; och, då en lärostol vid någotdera af dem blef ledig, man icke skulle mer efterfråga på hvilken af dessa orter den sökande förvärfvat sin lärdom, blott han vore sitt vigtiga kall fullt vuxen. Då jag sedan hvar dag hade tillfälle att höra Clausen, såväl i stora Folksamlingar, som i enskildta kretsar, frågade jag mig icke länge, hvad det är, som tillvunnit honom så stort inflytande på folket såsom Statsman och talare, då han hvarken besitter en utmärkt stark och välljudande organ, icke eller äflas att förvåna och bländа med ett blixtrande snille. Det är djupet och klarheten i hans föredrag. Jag ville likna hans tal vid Vetterns genomskinliga vatten: man ser tydligt bottnen; och der, under talets lugn och klarhet, en så ren och ädel grund, som den af hans frisinnade och menniskoälskande hjerta, sig uppenbarar, vinner talaren alltid sitt ändamål, öfvertygelse och bifall. Ännu en likhet med Wetterns klara djup lär Clausens själ hafva: då den uppröres från det inre, skola fruktansvärda flodsvall äfven i djupet förspörjas.

Ändteligen är jag hemma hos mig, uti ett trefligt sofrum, der allt, väl och beqvämt ordnadt, röjer en god och omtänksam husmoders välvilja. Långt, långt härifrån slumra nu mina barn: Välsignelse öfver dem! — De hafva dansat kring "Majstången" i dag och lekt med blommor. — Äfven jag har fått blommor här. De ligga framför mig på mitt skrifbord, tillika med en smakfullt bunden blomsterkrans. De kastades från ett fenster ned uti min hatt. Hvem har plockat dem? — Jag vet det icke;

— Men jag har förstått Gifvarinnans mening så, att jag skulle tänka, dä jag dem såg: "De äro bundne af en Vänninnas, af en Systers händer. God natt, okända! — Må vi drömma den skönaste menskligheternas dröm: Försoning och kärlek! —

XIII.

Midsommardagen. Thorwaldsens arbeten inom Guds hus.

Midsommardagen är visserligen en fullständig dag, ja den längsta dag i året; men huru otillräcklig likväl för sin bestämmelse denna gång, att de resande skulle under dess lopp bese allt det märkvärdiga, som vetenskap och konst samlat i Köpenhamn. Men, må tiden gälla hvad den kan, hvarje timma, som efterträdde den andra, tryckte ett oförgängeligt insegel på den föregåendes erfarenheter.

Studenterna äro samlade. Hvar och en har redan blifvit förtrolig med sin värd, som nu anför sin gäst. Professor Clausen är vid min sida. Vi inträda i "Fruekirke" — detta härliga tempel, der Thorwaldsen såsom ett ödmjukt erkännande, att han visste hvadan Snillets gåfva kommer, offrat förstlingen deraf Herranom. Köpenhamns vackraste befolkning pryder bänkar och läktare, En skön musik höjer sig från Orgeln och hänförer den inträdandes sinnen; men ögat, stirrande öfver Thorwaldsens kring kyrkan uppställda mästerstycken, drager själens hela uppmärksamhet, från ljudens, till åskådningarnes harmoni.

Jag har stadnat i Choret. Är denna Ängel, som här knäböjande uppbär på sina armar ett döpelsekar, verkligen huggen ur ett marmorblock, eller är det en sann uppenbarelse af en bland himmelens saliga? Är denna hvita arm kall eller varm? tänkte jag; men vågade icke vidröra

den. Det är frid: — det ligger ett gudomligt lugn i detta anlete: så renad, och fri från alla lidelsers intryck, måste en Ängel se ut, i de eviga fridshemmen. I denna blick, och sjelfva armarnes utsträckning är något inbjudande, som tyckes säga: *"kommer till mig alle!"* — De basreliefer, som pryda sjelfva döpelsekaret allt rundtomkring, vittna visserligen om Konstnärens oerhörda flit och snille; men kunde här ganska väl saknas, emedan den himmelska gestalten icke lemnar rum för de enskildta delarnes betraktande. Jag bortvände mitt öga, värmdt af en tår, från det helas betragtande, och skulle aldrig hafva märkt dessa små prydnader, hade ej min ledsagare på dem fört min uppmärksamhet. De tolf Apostlarnes bilder, som äro uppställda rundt omkring, mellan Kyrkans fenster, förtjente väl hvarochen en liten afhandling; men hvad på mig oinvigde, som icke vågar räkna mig till Konstdomares antal, gjorde ett oförgätligt intryck, var denna *Thomas*, som med den skrynklade pannan och de mot henne upplyftade tvenne finger, står der och tviflar, och grubblar på den sköna dröm, han ansåg de troende Lärjungarne hafva haft, då de berättade sig hafva sett Frälsaren uppstånden. — Och *Johannes*, med detta rörande milda, nästan barndomliga anlete, som tyckes ännu njuta minnet af den saliga tid, då han fick luta sitt hufvud till den himmelske Vännens bröst. Christus-bilden, som utgör sjelfva altarprydnaden, skall uppskattas högt af Konstkännare; — men jag vördar den stora Konstnärens känsla, som aldrig ville måla Frälsarens anlete.

Skönt är Konstnärens studium, att gudomliggöra det menskliga: det är ett närmande till idealet; men Gud, idealet sjelft, fruktar jag aldrig kan framställas i jordiska former, utan att nedtyngas, och att dess framställning sålunda skall svårligen svara mot själens fordringar. Och

månne icke en varning häremot ligger i dessa Herrans ord: *"J skolen ingen liknelse göra mig* (ingen bild af mig!) *på jorden"*.

Det synes att Thorwaldsen djupt och flitigt måste hafva studerat det nya Testamentets heliga skrifter. Våra Theologer hafva med mycken lärdom och skarpsinnighet tolkat dem; men aldrig har en så skön förklaring öfver dem blifvit gifven, som Thorwaldsens. Det är väl att han ställt dessa dyrbara skatter i kyrkan, inom *Guds lås*, der de för råhetens och okunnighetens åverkan äro skyddade. Jag tänkte härvid på det dyrbara konststycke, som i våra dagar blef våldfördt i Byströms villa. När skall den tid komma, då Konstnärens alster, hvarhelst de ställas, å torg eller i lund, stå skyddade af helgonfrid! —

Men minuterna, som voro bestämda för dessa betraktelser, hafva flytt så fort. Vi lemna, fast ogerna, Vårfrukyrkan, der vi sett Guds under, som Thorwaldsen har gjort.

XIV.

Thorwaldsens Museum.

Vi närma oss Arsenalen. Ett lifligt hurrarop höres från de unga Skandinavernas led. Det är för Artilleriets Chef, en man af mycken popularitet; och som tillika med sina officerare på det mest förekommande sätt här emottogo och anförde sina gäster. Man kan icke undgå att, vid en officers möte af detta vapen, göra samma iakttagelse, som i omgänget med en Flottans officer, huru kraftigt medel ett grundeligt studium och omgående med vetenskaperna är, till human bildning och förädling.

Thorwaldsens Museum öppnades oss derefter. Det är en stor byggnad omkring en fyrkantig borggård i hvars midt är den odödlige konstnärens graf. Omkring det jerngaller, som omgifver öppningen till grafven, der hans sarkofag står, stodo hans Lärjungar, de unga konstnärerna, som emottogo oss med en vacker helsningssång. De ledsagade oss derefter in i sina verkstäder, der ännu stodo några arbeten uppställda sådana han lemnat dem, då han bortgick till de odödligas land. Der såg jag första gången en marmorklippa, ur hvilken bilden af en menniskokropp började framträda. Hvilken förvånande tanke på en konstnärs djerfva och storartade företag, då vi föreställa oss det djupa studium af konsten och naturen; det grundläggande arbetet som måste föregå i fantasiens verkstad, i hans hjerta, innan han börjar sitt arbete i klippan, ur hvilken han till slut låter en lefvande skapelse framträda, som skall röra åskådarens sinne till deltagande, glädje eller tårar.

Jag hade till denna dag aldrig kunnat fatta det utmärkta rum, den stora vigt, i menskliga bildningshistorien, man gifvit skulpturen, och följaktligen hade jag ej förstått det stora triumphtåg, hvarmed man lät Konstnären intåga i Köpenhamn vid hans hemkomst från Italien, och den till afguderi gränsande hyllning man egnade honom de sista dagarne af hans lefnad och vid hans död, annorlunda än såsom en af dessa nycker, hvarmed det stundom faller ett folk in att till öfverdrift lofqväda och upphöja vissa medborgare, som i snillets eller statsmannalifvets värf kommit på mod, sedan thronernas bländande glans och hjelteäran upphört att vara ett afladdningsämne för den stora massans behof af förtjusning. Men sedan man sett Thorwaldsens Amor, den hulda Natten med sina inslumrade barn, lutade det ena mot hennes skuldra, det andra mot hennes bröst, med flera af hans snilles härliga skapelser, måste man göra rättvisa åt danska folkets kärlek, och tillerkänna Konungen denna höga dygd, som så pryda en thron, att urskilja och belöna förtjensten.

En underlig obehaglig känsla fördunklade efter allt detta mitt inres ljus. Hvad var det? — Jo, afund, förklädd i fosterlandskärlek. Han var icke en Svensk man, den stora konstnären. Underliga fördom! — Är du oss af naturen meddelad från födelsetorfvan? eller är du ett sorgligt vittnesbörd, att vår uppfostran efter åtta hundrade år, ännu är helt ochristelig? — Dock, ett lugnade mig: han var Nordman, han var Skandinav. — En hoppfull tanke på min ungdomsvän Fogelberg trädde ock här försonande mellan mig och mitt fosterlands ära.

XV.

Familje-lifvet i Köpenhamn och några ord om Henrik Nicolai Clausen.

Först då blir man hemmastadd i en familj, när man kan nämna de små, som tillhöra densamma, vid namn. Så, när jag kunde ropa den "lille dräng" Johannes, eller kalla den "lille pige" Betty till mitt knä, började den tyngd, som känslan af främlingskap alltid lägger öfver hjertat, småningom lättas och jag kände mig snart underligen närmad till den lyckliga familjekrets hvari jag framlefde dessa dagar. Allt danskt, efter de fördomar, vi med traditionerna från barndomen insupit, försvann mer och mer: mig var snart såsom bland de mina i hemlandet: samma språk, samma förtroliga omgängelse familjens alla medlemmar emellan, och den fromma husmodrens sätt att tillvägagå med de husliga bestyren så likt det man ser i våra familje-kretsar, kom mig att tvifla på om jag verkligen var i ett främmande land. Så skall, när engång traditionernas af ovännen utsådda ogräs för den frigjorda sanningens sol förvissnat, hvar Nordman i Danmark igenkänna sina ättmän, lika hjertliga och trofasta, som någonsin Skandinaverna Östan och Vestan om fjällen.

Ett porträtt i min värds sängkammare har en stund fasthållit min uppmärksamhet: icke för dess konstvärdes skull, men för den underbara föreningen af förstånd och mildhet, som utvecklar sig i dessa drag. Det var en åldrig man i presterlig skrud. "Det är min far", sade Prof. Clausen, som märkte huru mina blickar fäste sig vid bil-

den, och jag erfor snart huru dyrbart detta minne var för sonens hjerta. *Henrik Georg Clausen*, Pastor i Fruekirke och på sin tid en utmärkt andelig talare, var stamfader för husen Clausen, Gad och Svane, hvilka nu utgöra en bland de mest aktade och älskliga familjekretsar i Danmarks hufvudstad. Men det är sonen *Henrik Nicolai Clausen*, nuvarande Professor Theolog. med Biskopsvärdighet vid Universitetet i Köpenhamn, som gjort så frejdadt detta namn. Redan de lärdomsprof, han såsom ung vid nämnde Universitet aflade, väckte derstädes uppmärksamhet och stora förhoppningar för framtiden. Under sina utrikes resor fulländade han sina theologiska studier i Berlin under *De Wette* och *Schleiermacher*, samt sin humanistiska bildning under vistandet i Rom, Neapel och Paris. Hans verksamhet, såsom Skriftställare och Universitetslärare, har sedan varit af hög betydelse för kyrka och vetenskap i Danmark. Men såsom det egnar den sannt vise, har hans lärdom icke blifvit ett dödt kapital, utan han har gjort det fruktbärande för sitt fäderneslând; och skön är den lön han nu såsom frisinnad folkvän njuter, i sina landsmäns aktning och kärlek, sedan han dels såsom deputerad, dels såsom President i Ständerförsamlingen ådagalagt lika mycken klokhet som mod och ståndagtighet i striden för rätt och sanning.

Familje-lifvet i Danemark är *Svenskt* — eller är det Svenska *Danskt*. Att undvika all rangstrid — historien må afgöra den — väljer jag ett ord som under denna resa blifvit mig kärt: det är *Skandinaviskt*. Det utmärker sig framför den öfriga eleganta, öfverbildade verldens, genom en oeftergiflig fordran af dygd och seder inom den familje-krets, som vill njuta allmännelig aktning i samhället. Jag såg husmödrarna beställsamma och fromma i vården af barn och hushåll, alldeles på samma

sätt som hemma hos oss. Barn, fria och glada, såg jag leka utanför mitt fönster med flarnbåtar och stickor uti ett vattenkärl vid brunnen, alldeles lika, som hos oss. Far och mor visa lika gerna för en rätt välkommen gästvän sina små — och "den lille Dräng och den smucke pige", äro dervid lika blyga och besvärade, som hemma hos oss. Korteligen, jag var hemmastadd och trygg såsom landsman ibland landsmän och vän ibland vänner.

XVI.

En middag i Biskop Gads familj.

En utaf dessa glada middagar, som gifvas för gäster, dem man gerna ära vill, gaf Herr Doctor *Gad*, Pastor i Trefaldighetskyrkan i Köpenhamn, för några af de unga resande Skandinaverna, som kommit i något förhållande till hans älskliga familjekrets. Jag lyckönskar det Stift som snart får emottaga honom såsom Biskop. Han är allvarlig utan allt hyckleri. Frisinnad och renlärig, dock med aktning för andras öfvertygelse och utan bitterhet — gästvänlig och glad utaf hjertat. Hans Fru Biskopinna, *Sophia Georgia Clausen* sprider med sitt okonstlade hjertliga väsende trefnad och glädje omkring sig, både såsom husmoder och såsom värdinna vid ett festligt bord. Det är någonting eget hos dessa Biskopinnor: Alla dem jag lärt känna i fäderneslandet likna Sophia Clausen uti stilla husmoderliga dygder, dem de merendels föra med sig ur medelståndet såsom hemfölgd, att förenas med den värdighet, som pryder qvinnan i de högre samhällskretsar. En vacker samling af gäster uppfyllde snart de ljusa eleganta rummen. Danskar och Svenskar samtalade lifligt med hvarandra om föregående dagens sällsamma minnen, hvar och en på sitt modersmål, och alla undrade att de kunde förstå hvarandra såväl — och — att de så länge icke hade förstått hvarandra. Det föreföll mig som ett stort slägtmöte och jag hörde med rörelse omkring mig det glada sorlet — och tyckte mig nu bättre förstå Skriftens härliga Pingstedag: — Så är det kärlekens Ande, som lärer menniskorna att förstå hvarandra.

Värdinnan tar min arm. Vi träda in i matsalen till ett rikt bord. Jag hoplägger ett ögonblick, efter Svensk sed, mina händer till en bön; men ser med ledsnad att de goda Danskarne hafva bortlagt denna sina fäders goda sed: Må Svenskarne sent följa den Söderländska lättfärdighetens exempel. Det är ju värdigt den tänkande menniskan, att höja en suck till Honom, som är all godhets och välsignelses källa, innan hon går att njuta Hans gåfvor. Jag glömde att fråga om äfven bönderna i Danmark gå till bords, såsom oxen till sin krubba. Värd och värdinna prydde sina platser på ett ledigt och förbindande sätt. Vid den första skål, som föreslogs, vände sig Doctor Gad till mig med denna fråga: Säg mig, finnes det i Sverge Prester, som kunna gömma sin kyrka i hjertat, medan de med ett glas i hand tala lefnadsglädjens och vänskapens ord? — Och då jag med *ja* besvarade hans fråga, föreslog han med några värdiga ord det Svenska Presterskapets skål, för hvilken jag gjorde mitt bästa, att tacka. Någon af gästerna hviskade mig, att dagen var värdinnans födelsedag, och sällskapets önskan att höra mig frambringa för denna högtid en skål. Jag gjorde det — och att föremålets granskap ingifvit goda ord märkte jag så väl af min egen rörelse dervid som af de tacksamma blickar hvarmed damerna tolkade sitt bifall, och den hjertliga handtryckning hvarmed hvar och en af dem tackade mig efter måltidens slut. Bland de skålar, som här föranledde tal, kan jag icke glömma en ung theologs, då han lyckönskades att nyss på ett hedrande sätt hafva tagit sin examen: han talade visserligen ovant och afbrutet; men ett djupt rörande allvar i hans ord vittnade, att hvad han lärt, hade genomträngt hans hjerta. Lyckligt detta Universitet, om det theologiska studium på alla sina idkare gör lika lefvande intryck.

I Österlanden hyrdes i fordna tider Gråterskor vid begrafningar, som hade att sörja för, att nog skulle blifva klagadt vid Urnan. Så har hos oss i hufvudstaden varit sed att vid festliga middagar hafva bjudna Sångare, på det att glädjen vid bordet skulle blifva fullkommen. I Stockholm nu för tiden gifva de höga och de rika, alltifrån Kungsbacken intill Skeppsbron, middagar, der ofta man skulle tro att de gode Herrars själ har sitt säte i magen, så ande- och glädjelöst försiggår ceremonien. Det kommer sig derutaf, att våra stora äro icke nog stora, för att veta huru man rätteligen är glad och nedlåta sig till den borgerlig vordna sången; och Apollo lånar icke alltid sin lyra åt Presidenter. Att få en reform i detta tunga bordsväsendet föreslår jag införandet af en Dansk sed, den jag lärde vid Doctor Gads glada middag. Värden hade en mängd exemplar af en bok, innehållande en samling af de mest brukliga sällskapssånger: dem utdelade han till gästerna, nämnde nummer på den visa som skulle sjungas: man uppslog boken, höll uti den tillika med sin dame och alla sjöngo af hjertans grund, såsom i kyrkan, sin visa rätt fram till slut. Blef sången lifvad, märkte man en förtrolig vaggning röra hela den glada sällskapsringen. Som fradgan i våra Champagneglas voro timmarne i Doctor Gads gästfria hus fort förbi — men icke så deras minne.

XVII.

En gammal vän uppsökes. Vi bevista tillsammans Studentfesten i Christiansborg.

För omkring 30 år sedan sutto uti ett rum en trappa upp i Bergstrahlska huset i Stockholm tvenne unga män under lifliga samtal om den strid, som då var började mellan den gamla och den unga skolan uti Nordens vitterhet. Den ena af dessa unga vänner var Molbech, som då redan vunnit ett namn i sitt fädernesland — den andra var jag, som då var sysselsatt att framdraga ur glömda gömmor Nordens äldsta Skalder och våra folksånger såsom en blifvande grundval för en sjelfständig Svensk litteratur. Vid Molbechs första möte frågade jag misstroget vid åsynen af hans öppna redliga blick, "är detta verkligen en Dansk? — Så försonade mig den unga Molbechs intagande väsende med danskheten; och mina fördomar mot ett okändt folk voro lätt skingrade. Vid denna ålder älskar och tror man heldre än man hatar och misstror. Vi sutto nu förtroligt tillsammans, och från ärans öfvergingo vi snart till kärlekens drömmar. Vi skildes åt tre timmar efter midnatt. Han, för att följande morgon anträda sin resa till fäderneslandet; jag att gå om bord på ett fartyg att öfverresa till min trolofvade i Finland. Menniskan, fattad af den första rena och oskyldiga kärleken, står på höjden af sin förmåga. Jag hade då skrifvit mina Psalmer om kärleken i Himmelen — jag såg den — "*djupt i hafvet på demanthehällen.*"

Huru naturligt, att jag med dessa minnen skyndade att uppsöka Justitierådet Molbech första dagen i Köpenhamn. Vi möttes nu väl till det yttre helt annorlunda, än då vi för trettio år sedan sutto i Bergstrahlska huset tillsammans; men med full ungdomsvärma omfamnade dock hvarandra här de *gamla vänner* — och vi följdes åt till Studentfesten i Christiansborg. Det var den mest lysande högtidlighet jag sett. Christiansborgs stora ridhusbana var förvandlad till en ofantlig löfsal, upplyst af tusendetals ljus och lampor och omkringkransad med de utsöktaste blommor. Bordet bar förfriskningar af mat och dryck för 1600 personer. Talarestolen var omhängd med Hermelin och purpursammet. Men hvad här föregick och märkeligen talades må läsas i sin fullständighet, i den beskrifning om vår resa, som mina unga följeslagare i Upsala sig åtagit.

Jag stannade denna afton i stor förbindelse till min vän för den glädjen han mig förskaffade, att blifva föreställd många af Danmarks genom ryktet kända, utmärkta vetenskapsmän och snillen. Timmarne fly angenämt och fort då man får höra sådana talare, som de, hvilka i detta bländande skimmer uppträdde. Det var Lector *A. F. Krieger,* som öppnade högtidligheten med ett helsningstal om *"de krafter som röra sig i djupet af hvarje Folks hjertan"* — och med antydning, att det var Nordens Studenter, det tillhörde, att aktgifva på Nordens Ande och *"vara dess trognaste hérolder och djerfvaste och skyndsammaste tjenare".* Den hänförande *Ploug* ville jag hafva tackat för hans genialiska skål: *"Tack och pris! lycka och sällhet öfver Upsala!"* och de vänliga ord, han talade om mitt Fäderneslând. Värdigt och fullgodt var vår *Pettersons* svar, hvari han tolkade de tre Brödrafolkens *"behof af en gemensam*

fram-

framtid" och liknade den Skandinaviska idéen vid *Polens stjerna, som engång upprunnen "icke vet att nedergå"*. *Paulsens* varma tal för Christiania, hvaruti orden: *"innan det nittonde århundradet förflutit är Norden Ett"*, sedan gifvit anledning till åtal — besvarades af den väldige talaren *Sundt* från Christiania, med hjertliga, men undvikande ordalag. Jag minnes Magister *Hammarichs* ord till skålen för Lunds Akademi om Tegnér och Oehlenschläger och Kandidat *Wimmerstedts* svar derpå, der han, såsom ägta Skandinav, talar om framtida strider: *"då vore godt att med samdrägtiga krafter kunna möta faran, den må komma från Östan eller Vestan, och att som Starkother kunna slå med try par armar.* *F. Helvegs* vackra tal för Helsingfors och Finland, besvarades naturligtvis af ingen; men ett hjertligt bifallsrop svarade, såsom "en för alla och alla för en." Jag hörde här första gången den i ord så mägtige *Orla Lehman* — vore ej hans hjerta så Nordiskt, rent och ädelt, så vore han en farlig man. Han är i sina lättaste år och har troligen framför sig en historisk framtid. Stiftsprosten *Trydes* visa och varnande ord kunde minst undgå min uppmärksamhet. Vår landsman *Sturzenbecker* såg jag och hörde här första gången. I hans uppmaning till *"alfvar i glädjen och handling vid sidan af ordet"* var mycken ungdom. Alla dessa tal omväxlade med förtjenstfulla sånger, utförda af Studenternas sångförening — och sist lyssnade alla, hänförde af den älskliga talaren, Magister *Monrad*, till hans, sedan i våra tidningar med så mycket bifall lästa tal: *"En skål för qvinnorna i Norden."* — Härmed slutades festen.

Jag hade emedlertid klingat med mitt Champagneglas för många gamla och många nya bekantskaper. Jag

såg min vän Molbech denna afton upprymd och lifvad, såsom jag, dela ungdomens glädje. Kärlekens Ande tycktes mig stilla hafva sänkt sina tvenne vingar, *Frid* och *Samdrägtighet*, öfver den vackra församlingen. Måtte Han engång så utbreda dem öfver alla tre de Nordiska Folken."

XVIII.

Resan till Skandinaviska Sällskapets fest i ”Dyrehaven”.

Från en lugn och vänlig midsommarhimmel upplyste morgonsolen den lilla trädgården utanför mitt fenster, der en förirrad fogel sjöng mellan de höga stenhusen, såsom det tycktes, litet förlägen öfver sitt främlingskap med stadslifvet. Jag hade tidigt stigit upp, för att nedskrifva några blad i min dagbok om gårdagens händelser. Snart voro husets medlemmar uti rörelse och jag steg in i salongen för att vid kaffebordet njuta en af dessa trefliga morgonstunder, då man omsluten af det stilla hemlifvet, talar om morgonhimmelens utseende och väderlek eller frågar de små, hvad de friska rosorna på kind berättat förut, om de sofvit godt.

”Skogspartiet” — så hette bestämmelsen för denna dags högtidligheter. Det vill säga: Köpenhamns gästfria invånare ville med oss, sina gäster, företaga en lustfart till den en mil, vid pass, från staden belägna skogstrakt, der Kongl. Djurgården, med det oändeligen vackert omgifna lustslottet *Eremitaget* är belägen. Jag trodde icke då, att denna oförgätliga dag skulle göra ett så vigtigt intryck på mitt inre i afseende på mitt förhållande till samhällslifvet, och förklara så månget hittills oförstådt — eller missförstådt — blad i dess historia. Denna dagens högtidligheter blefvo af en hel annan, en vigtigare betydelse, än gårdagens. Gårdagen var Studenternas; — denna *Folkets.*

Det Skandinaviska sällskap i Danmark, som talrikt består af utmärkta män af alla klasser, Embetsmän, Lärda, Konstnärer, Prester, Borgare och Bönder, hade ute i det fria anordnat en middag, sådan det sällan lär komma att gifvas, — der männer, gamla och unga, från de tre nordiska riken, uti stilla, förtroliga, dock mägtiga utgjutelser, meddelade hvarandra de rörelser som nu pågingo i det innersta af dessa Folkens hjertan.

Under det jag klädde mig inrullade ett ståtligt ekipage med tvenne betjenter på gården och en äldre Herre steg derur. Han inträdde i mitt rum, presenterade sig sjelf såsom Borgare i Köpenhamn och utbad sig på det mest förbindliga sätt att få anföra mig den dagen samt erbjöd mig en plats i sin vagn till skogspartiet. Det var Herr Grosshandlaren *H. Puggaard:* ett icke blott i Danmark, utan äfven i Sverge aktadt namn, som jag i tacksam erinring förvarar. Han är en man af verld, som flera vintrar vistats uti Italien — och då tillika Herr Professor Clausen blef en af vårt sällskap, blefvo timmarne af denna färd på det mest intressanta sätt upptagna.

Genom stadens Österport utgöt sig snart, såsom en framhvälfvande ström, Köpenhamns befolkning, gående, åkande och ridande: Seländska bönder till ett antal af trehundrade, som mig sades, hade inkommit med sina vackra hästar och Holstensvagnar, för att kostnadsfritt få skjutsa de Svenska gästerna. Men Köpenhamns vänliga Borgerskap hade redan upptagit i sina mera lysande vagnar en stor del af den kära lasten, och många af de välviljande Seländska Bönderna följde misslynta, uti sina tomma vagnar, med i den långa raden. Huru härlig var icke den nejd af det Selandska landet, vi denna morgonstund genomforo. Hvilka välsignelserika sädesfält! — Hvilken frisk grönska på dessa blomsterrika ängar — Hvilket fro-

digt gräs kring de feta glänsande kreaturen på betesmarkerna! — Jag tänkte då på min tarfliga hembygd, sådan jag nyss lemnade den och dess njugga natur. — Och likväl ville jag icke, för all verldens rikedom, byta Fädernesland. Hvad är det då som gör, att ju fattigare, ju mindre af naturen gynnadt ett land är, desto mer tyckes det välsignadt med fosterlandskärlek. Och det är ju väl att Himmelen delat det så. Det lär väl vara för denna kärlek samma grund, som för den rikare ömhet, hvarmed en god son känner sig bunden till en fattig moders hjerta.

XIX.

Fredriksdal och Sorgenfri.

Fredriksdal är ett Slott med vacker utsigt; men dess inre prydnader i dag ådrogo sig mera de resande ungas uppmärksamhet. Den bestod uti en samling af stadens damer, som uppfyllde rummen och visade sig i alla fenstren. Jag infördes i ett af dessa rum och märkte derutanför en samling af mina unga följeslagare, med blickarne orörligt fästade mot fenstret. Jag märkte bland dem min Brorson, en ung, liflig Student från Lund, och då jag kom ned på gården, frågade han mig: "Hvem var den undersköna flickan deruppe?" — "Det var Fröken *Rosenvinge*". — Är icke detta ett vackert namn för en ung, "dejelig Jomfru", som det ännu på gammalt vis här i landet heter? Hon räknades till den bildade sällskapskrets, jag dessa dagar tillhörde. — Jag må icke eller glömma dig, du täcka *Sorgenfri*, med din anspråkslösa byggnad — din lilla insjö — och dina höga grönskande kullar, klädda med blommor allt nedifrån och upptill spetsen, doftande mellan buskar och löfträn. Luften var efter ett härligt sommarregn ren och mild. — Foglarne sjöngo i träden, och på den ned mot stranden och upp mellan kullarna slingrande vägen marcherade de unga Skandinaverna under omväxlande Sånger. Den talrika folksamlingen, från Stad och Land, som högtidsklädd, flockvis spridd i lunderna, njöt detta skådespel, gaf lif åt det härliga landskapet. Denna stund var icke blott *"Sorgen fri"*, den var ock fröjdefull.

XX.

Middagen i Skogen.

Mellertid hade utsedde af det Skandinaviska Sällskapet hast omsorg om middagens ordnande på en ort i ”Dyrehaven”, som benämdes ”Eremitaget”, och som den bestämda timman, att samlas der, var inne, rörde sig snart hela folkmassan af åkande, ridande och gående ditåt. Några representanter af landtbyggdens invånare mötte oss på denna väg och en värdig Skandinav, Herr Kammarrådet *Drewsen*, helsade oss såsom deras ordförande, hvarefter äfven dessa slöto sig till vårt sällskap af omkring trehundrade vagnar. Äfven denna dag var såsom en blomsterfest. Under vår färd förbi ”Lyngby”, en vänlig ort på Djurgården, omgifven af täcka landtställen, kastades blommor i våra vagnar, från fenstren och trädgårdarna, och här och der sågo vi högtidsklädda bondflickor sysselsatta med denna blomstersådd på vår väg.

På en upphöjd slätt uti skogen var ett ofantligt tält, dertill Amiralitetet tillsläppt alla sina förråder, uppsatt så, med uppfästade sidoväggar, att den kringstående folkmassan kunde se och höra, hvad sig derinne tilldrog. I detta tält voro bord dukade för 1370 personer, och utom annat vin stodo der ett tusende champagne-buteljer. Här sutto sålunda till bords under förtroliga samtal Norrmän, Danamän och Svenskar — Statsmän, Prester, Borgare, samt Bönder från Seland och Schlesvig. Värdar, utmärkte med sidenbandrosor på bröstet, vandrade beställsamt omkring borden och tillsågo att allt med största ordning tillgick,

Med hvad af lekamlig spis gästerna der, vid detta brödrabord undfägnades, minnes jag icke; men hvad från den upphöjda platsen i tältets förgrund, som för de utsedda talarne var bestämd, af andelig spis utdelades, fäste sig outplånligt i mitt minne. Efter den egentliga måltiden, när Champagnevinet började fradga i glasen, uppträdde det Skandinaviska Sällskapets Ordförande, Professor *Clausen*, såsom alltid, äfven nu vid uppträdandet helsad af Folkets lifliga bifallsrop. Han öppnade denna sista akt af vår högtid, och den som icke förut af dagens erfarenheter i sitt inre känt, att detta var en folkfest, och betydelsen deraf, han fick nu ett klart besked derom af Clausens hänförande Helsningstal. Deraf fäste sig i mitt minne dessa ord: "Af den *Frihet, att till Folkting samlas i stad och på land — att så, som det egnar friborna män, låta ordet ljuda om Folkets angelägenheter — af denna Frihet har — lofvad vare Gud! — de Skandinaviske medborgarne vetat att bevara något mera, än det lyckats på många andra ställen.*"

Mig glädde dessa ord, såsom ett bevis att den Danska Konungen, fastän iklädd sina Företrädares envåldsmagt, långt ifrån att misskänna våra förfäders frihetsömma anda, vördar den, och sjelf måste känna sig deraf en thronboren arfvinge.

Den gamla Danska Skalden *Grundtwig* mottogs af åhörarne med samma vänliga bifallshelsning. Ett halft århundrade, och alltsedan hans första genialiska arbete, *"Verldens Krönika"*, blef läsen, har hans namn varit kändt öfver all den bildade verlden. Det var mig välkommet, detta högtidliga möte med en med mig samtidig medarbetare på Nordiska Litteraturens fält, med hvilken jag i min ungdom brefväxlat, och hvars bref jag ännu såsom ett glädjande minne af denna tid förvarar. På en gång

vaknade, när jag tryckte hans hand, den glädje jag fordom erfor vid läsningen af hans *Ros-kilde Rim* och *Ros-kilde Saga*, tillegnade Konungen med dessa ord:

"Dig helliges i Haab, Kong Frederik hin Milde!
Min Saga, som min Sang, om Nordens Rosen-kilde."

En tid hade varit strid, bitter strid emellan honom och Clausen. Det var naturligt, att innan dessa båda aktningsvärda män hunnit närma sig hvarandra, rationalisten och Schleiermachers lärjunge Clausen skulle blifva missförstådd af Skalden och Theosophen Grundtwig. Det är märkvärdigt hvilken oro en tid blotta namnet *"rationalist"* väckte i våra Theologers läger. Sjelfva vår värderade Rogberg, ehuru synbarligen sjelf tillhörande rationalisternas antal, förnekade det sorgfälligt, medan han dock ofördragsamt förkättrade den älsklige Theosophen Gustaf Knös. Men borde icke fastmer blott den enklaste öfversättningen af detta ord, *"rationalist"*, — förnuftälskande menniska — försona alla med detsamma. Må tänkaren lära oss hvad vi på förnuftets grund kunna säga att vi veta, och Theosophen hvad vi kunna hoppas. Den förres område tillhöra de sanningar, som äro under Fästet, det är, som tillhöra tankens och förnuftets region; den sednares åter Ljusets floder derofvan, (Skapelseb. 1 Cap. 7 v.) — Men dessa båda män af upphöjda tänkesätt kunde icke länge missförstå hvarandra. De hade ett gemensamt mål, ljus och sällhet åt menskligheten: och en blick på hotande faror och Fäderneslandet, lärde dem att förstå betydelsen af dessa ord: *"Den som icke är emot mig, han är med mig."*

Grundtwigs tal lade på våra hjertan, att under sträfvandet till Enhet ömt vårda hvart och ett Folks nationalitet. Derefter uppträdde en i Skandinaviska Sällskapet mycket aktad man; Herr Rådman *H. P. Hansen* och fö-

reslog i ett värdigt tal och med det lifligaste bifall från Folket, en skål för Sverges land. Likaså Magister *Monrad* för Norge. En särdeles glad uppmärksamhet väcktes i hela denna församling af det tal, hvari Kandidat *Nissen* från Christiania, med bifall af sina landsmän, försäkrade, att de frön till misstroende mot Danmark, man sökt sprida i Norge, aldrig delats af Norges Folk.

Köpenhamns borgerskap hade utan tvifvel största delen i anordnandet af dagens högtidligheter och största rätt till vår tacksamhet; likasom det är i denna aktningsvärda klass af medborgare, som den Skandinaviska idéen har sin djupaste rot och sitt säkraste stöd. Vår Landsman Sturzenbeckers föredrag till en skål för Borgerskapet i Köpenhamn vann derföre af oss alla ett hjertligt deltagande bifall. Min stund kom äfven. Jag kunde icke afslå Prof. Clausens och värdarnes uppmaning till mig, att ställa några förbindliga ord till de bönder, som så gästvänligt kommit att erbjuda Svenskarne sina vagnar till denna färd, och nu, tillika med andra bönder från Seland och Schlesvig, hvilka tillhörde det Skandinaviska Sällskapet, voro närvarande vid festen. Utom det att jag ifrån min barndoms tjäll burit med mig kring verlden en outplånlig tillgifvenhet för detta ädla Stånd af Skandinaviska jordens vårdare, som med stilla undergifvenhet bära den tyngsta delen af Samhällenas bördor, kände jag i denna stund ett inre behof att inför dessa älskade okände få uttala min välsignelse öfver det nysådda frö till inbördes aktning och kärlek i de tre Brödrafolkens hjertan. Det var icke utan en lätt rörelse af fruktan jag vände mig mot det rum, der så utmärkta talare uppträdt före mig; emedan jag kände, att i detta ögonblick på mig hvilade åtminstone någon liten del af Svenska namnets ära. Mig lifvade dock mycket den belåtenhet, som vid mitt upprä-

dande gaf sig tillkänna i folksamlingen. Den djupa tystnad, som derefter rådde i den inom och utom tältet af flera tusende menniskor bestående folksamlingen, tillkännagaf, att främlingens ord voro efterlängtade och att mitt tal skulle finna öppnade öron och hjertan. Kärlek och frimodig sanning uti ett tal göra alltid ett varaktigt intryck och bereda såväl talaren som åhörarne tillfredsställelse. Att jag blifvit hörd och förstådd, sade mig de bifallsyttringar, som länge ljödo omkring mig under det man från talarerummet förde mig upphissad i luften på sina armar. Från den stunden var jag icke mera en främling bland våra Danska och Norska Bröder — jag stod ibland dem uppenbarad, sådan jag var — och sådan de alltid skola finna mig. Den hjertlighet, hvarmed Bonde och Borgare derefter tryckte min hand, lärde mig hvad en redlig och sansad Folkvän alltid har att påräkna.

Jag har ofta sedan denna tiden öfvervägat, af hvad halt det rop är, som så ofta nu för tiden höjer sig från alla sidor om vådorna att lemna någon magt i den "råa massans händer." Men många af dem som höja detta rop, känna icke Folket — icke eller den traditionela bildning, som, högre än man sig föreställer, det Skandinaviska Folket eger. Omdöme och vishet — sund lefnadsvishet, — skulle vi finna i Bondehydda, om vi oftare tittade dit in. Här gäller den gamla Sångens erinran:

"Visa ord
Komma ofta
Från skrynklig mund."

Det är icke från Folkets sida, det är från oärliga ledares, vådorna hota.

Några ord af mitt tal, till hvilka mina unga följeslagare gåfvo sitt högtidliga Ja, vill jag här lägga på deras och alla våra Litteratörers minne: *"Låtom oss på*

hvar sin strand befordra spridandet af brödrafolkens litteratur, att våra snillen må få ett stort Fädernesland! J, mina unga följeslagare! viljen J lofva, att när J blifven Lärare i vår hembygd, J viljen uppmuntra Svenskarne att läsa goda böcker, som utkomma bland Brödrafolken, på deras originalspråk och förhindra all öfversättning, såsom hinderlig för vårt ändamål, och beröfvande arbetaren sin lön." —

Kapten *Tschernings* vackra skål *"för Trons och Hoppets Skandinavien"* — den stolta Bonden *Laurids Skau's* helsning å Schlesvigska böndernas vägnar till de resande gästerna från Norden — slutade festen. Mättade och förnöjde, såväl af andelig som lekamlig spis, skiljdes gästerna från denna middag — och den Fridens Anda, som med samdrägt och kärlek utbredt sig öfver denna fest, tycktes mig erinra om den tid, då *Han,* den stora Folkvännen "spisade femtusende män" vid sitt kärleksrika bord.

XXI.

En uppvaktning hos Svenska Ministern, Baron Lagerheim. — Spektaklet.

Fjerde dagen om morgonen aflade jag ett besök hos vår Minister vid Danska Hofvet, Baron Lagerheim, hvars humana och välvilliga sätt att emottaga sina landsmän, som hit anlända, äfven jag fått anledning att förvara i ett tacksamt minne. Han gillade mitt beslut, att för den utmärkta nåd, hvarmed Hans Danska Majestät låtit oss emottagas, aflägga vår underdåniga tacksägelse. Vår förbindelse ökades, då vi emottogo inbjudning till en stor representation å kongl. Theatern, som gafs med Hans Majestät Konungens höga bifall och på Dess bekostnad.

Genom ett misstag, föranledt af min ovana vid det danska skriftspråket, gick jag denna morgon förlustig det stora nöje, jag mig lofvat af att höra en föreläsning af min vän, den berömde Danske Skriftställaren, Justitierådet Molbech, öfver Oehlenschlägers Skalde-kall, och hvarvid han tillämnat en särskild prolog till de besökande Svenskarne. — Jag tillbragte dock en angenäm dag i mitt hem för dessa dagar, och i den vännekrets Prof. Clausen samlat denna middag, bland hvilka den utmärkte Schlesvigaren *Laurids Skau* räknades. Hans öppna och redliga väsende, jemte hans underhållande samtal, styrkte mig än ytterligare i min öfvertygelse, att en sådan Danneman väl förtjenade att hafva ett ord med i allmän sak; och att Bönder finnas i hela Skandinavien, som väl kunde löna mödan att höra uti en rådplägande Församling.

Den för Theaterns öppnande bestämda aftontimman var kommen. Danska hufvudstadens Skådespelare samt det Kongl. Hofkapellet ville med de öfriga invånarne i det gästfria Köpenhamn, hafva del i de resande gästernas tacksamhet och minne. Den Kongl. Theatern i Köpenhamn är rymlig och vacker; men likväl icke att jemföra med det stora och smakfulla rum, Konung Gustaf den III i Sverge helgat de "fosterländska Sånggudinnor." Knappast hade jag intagit mitt anvista rum på första raden, då ett bud från Etatsraad Oehlenschläger tillsade mig att han utsett mig en plats vid sin sida på Amphitheater. Der såg jag första gången denna öfversteprest i Nordiska Sångens tempel.

Den som har sett *Fru Heiberg*, har sett en skön och talentfull Skådespelerska. Förhänget uppdrogs och hon framträdde nu såsom Eddamythens Idun, med blommor och de odödliggörande frukterna i sin korg. Det var en Prolog med en helsningssång för Danmarks gäster från de tvenne Brödrariken, författad af Oehlenschläger, den hon utsade med sin utmärkt rena och välljudande röst. Jag erinrar mig blott tvenne rader af Iduns verser:

"Ett Gudahus byggde man Idun till ära;
"Men länge hon saknade vännerna kära." —

Man gaf derefter den muntra Komedien Barselstuen af Hollberg; mera såsom ett litterärhistoriskt monument, än för det värde, man nuförtiden tillegnar det. Den behållning vi förde med oss hem från denna afton, var den glada erfarenheten, att äfven Danmarks milde Konung med nådigt välbehag såg och sjelf deltog i den gästfrihet, hvarmed hans folk emottagit Nordens ungdom.

XXII.

Fredagsmorgon. — Några besök.

Främst bland ännu lefvande män, som verksamt nitälskat för återupplifvandet af Skandinaviska forntidens sköna Litteratur, såsom en blifvande sjelfständig grundval för ett nytt Sånggudinnornas tempel i Norden, står visserligen den vidtberömde Etatsraad *C. C. Rafn*. Jag hade förliden dag hos honom aflagt, och emottog i dag af honom besök. Hans vördnadsbjudande gestalt, med det vackra silfverhvita håret, tycktes mig en erinran om en forntidens Bard. Hans nya verksamhet för samlingar till en gemensam de tre Skandinaviska rikens Historia blir snart i den lärda verlden bekant.

Under en utvandring, som jag denna förmiddag företog till några märkvärdiga orter inom staden, hade jag blifvit hedrad af flera besök och såg bland visitkorten på mitt bord äfven ett, lemnadt af *Orla Lehman*, det jag förvarar såsom ett minne.

Äfven vår älskvärda Baron Lagerheim hade ämnat mig äran af ett besök och qvarlemnat en biljett, hvari han meddelade mig att den begärda audiensen hos Kungen af Danmark hade blifvit mig beviljad.

En timma sednare var jag på Amalienborg.

XXIII.

Företrädet hos Konung Christian VIII.

Jag mottogs vid mitt inträde i anmälningssalen af Öfverstekammarherren på ett förekommande artigt sätt och fördes genast igenom den med audienssökande fullsatta salen in i ett mindre rum, der Konungen, stående vid ett fenster, emottog mig. Han är en högvext man, något korpulent och af ett mildt och godlynt väsende. Jag framförde på mitt modersmål, men långsamt och högt, för att bättre blifva förstådd å egna och mina unga Svenska följeslagares vägnar, vår skyldiga, underdåniga tacksägelse för den utmärkta nåd, hvarmed Hans Majestät täckts dela den omsorgsfulla gästfrihet, oss i Dess hufvudstad blifvit bevisad under dessa dagar — en konungslig huldhet mot främmande ynglingar, den de säkert alltid skola komma att förvara i ett erkänsamt minne.

Konungen svarade nådigt: "Det har været oss en "Glæde at fornemme de Svenske Studenters gode Opförsel, "saa som det anstaaer unge veldannede Mänd, — og det er os kjert om de have været vel tillfreds med deres Emodtagelse "— især som de ved deres gode Holdning have vundet Bifald "overalt i Staden." — Jag tackade Hans Majestät för detta nådiga yttrande, och tillade: "Vid vårt besök förliden "Onsdag i *Sorgenfri*, hade Upsala Studenter det hopp "att finna Eders Majestät derute, och voro beredda att "enligt Studentsed, med en Sång betyga Eders Majestät "sin tacksamhet och höja ett Lefve! för den Danska

"Konungen; men erforo till sin ledsnad, att Eders Ma-
"jestät icke var der."

Konungen: "Det er mig kjært at höre at de havde "det forsæt; men jeg havde den dag conseille. — Jeg har "hört at deres tale i Dyrehaven har vundet almindeligt "bifold, og jeg er tilfreds dermed."

Efter att hafva något frågat om vår Konungs helsa och tillståndet hemma i Sverge vid vår afresa, yttrade Han: "Der er vel icke noget politisk i disse Studentbevægelser?" — Jag svarade: "Om Eders Majestät täcks erinra sig sin ungdom, såsom jag ock mins min, så kan Eders Majestät öfvertygas, att politik icke ingår i ungdomens beräkningar för sina vederqvickelsestunder; utan vänskap, kärlek och sång, och på sin höjd en omfamning af vänner på en främmande strand. Dock vid ett ungdomsmöte, sådant som detta, kan det visst hända, att sjelfva Folken väckas till ett lifligare deltagande för hvarandra och inbördes kärlek; men häruti är ju ingenting ondt, då deras Konungar stå i vänskapligt och godt förhållande till hvarandra?

Konungen: "Åh nej! det kan jeg godt lide."

Jag fortfor: "Dessutom är ju Eders Majestät Stiftare och gifven Beskyddare af det Skandinaviska Förbundet. — Härvid såg Konungen något förundrad ut och frågade: "Hvorledes da?" Jag svarade: "För 22 år sedan fick Professor Geijer i Upsala och jag diplom- och kallelsebref från Dannemark, att vara Ledamöter af det Skandinaviska Oldskrift-Sällskap i Köpenhamn; af hvilket utan tvifvel de Skandinaviska föreningarne i Sverge och Danmark leda sitt egentliga ursprung. Dessa bref voro underskrifna utaf högstsalig Konungen i Dannemark, Eders Majestäts höga Företrädare. Den största och vigtigaste samling af Skrif-

ter och Handlingar, rörande hela Skandinaviens Historia, finnes i Köpenhamn. Här är den Skandinaviska Litteraturens hufvudstad, och sedan vi emottagit kallelsen, anse vi Eders Majestät, i kraft af Arfsrätt, såsom det Skandinaviska Oldskrift-Sällskapets höga Beskyddare." Med denna förklaring syntes mig Konungen vara tillfreds och svarade: "Naa — det kan lade sig sige."

Hans Majestät tillsade mig sedan godhetsfullt en helsning till de Svenska Studenterna, att enär tilläfventyrs en eller flera af dem komma att besöka Köpenhamn, ville han hafva dem i sin nåd inneslutna. Han räckte mig sin hand, och jag kysste den, samt tog afträde, belåten att så hafva sett Brödralandets milda Konung. Om hans frikostighet mot vetenskapsmän och snillen, och de uppoffringar han gjort att uppmuntra dem, betraktas i förhållande till vidden af hans rike, så skall denna Konung bland de Regenter, som egnat dem sitt hägn, en gång intaga ett värdigt rum i Nordiska Litteraturens historia.

XXIV.

Sista middagen i Köpenhamn. Ett besök hos Oehlenschläger.

Ung vänskap blir så god som gammal, då menniskor mötas med själsfrändskap. Jag har det erfarit någon gång under färden genom lifvet. Jag erfor det äfven under denna färd. Till den familj, en god skickelse velat, att jag denna tid skulle gästa, kände jag mig sluten, såsom hade den fordom tillhört min syskon- eller förtrognare omgängskrets. Till sådana nya bekantskaper räknar jag Mäklare Svane, hvilkens älskvärda Fru, Julie Clausen, bjudit gäster af de sina, — och af de mina; jag menar dermed de Svenska Studenterna — till denna middag, för oss den sista i Köpenhamn. Der gick gladt och gästfritt till, som förut hos Herr Doctor Gad. Vid afskedet förärade mig Hr Svane ett väl graveradt porträtt af Prof. Clausen. En kär erinring af en man som är lika dyrbar för sina vänner som för sitt Fädernesland.

En vagn kom att föra oss till det oändeligt vackra lustslottet Fredriksberg, der Konungen upplåtit den lagerrika Skalden Oehlenschläger en fristad. Jag hade lofvat att besöka honom en timma före den, då Studentsången skulle höjas för honom: en hyllning af Sångens unga Söner. Prof. Clausen förde mig till en liten trädgårdsport, ringde länge, innan den öppnades, då jag ensam gick derin. I en salong med glasdörrar utåt en blomstergård och mot parken, fann jag den berömde Jarla-Skalden. Han mot-

tog mig vänligt, och sade mig på ett förbindligt sätt, att jag icke vore honom främmande. Hans omgänge är den bildade verldsmannens och den flärdlöse Skandinavens. Idun är honom ännu blid, och man saknar icke i hans blick och i hans samtal ungdom. Jag fann att han hade svårt att visa sig lugn och anade orsaken dertill, hvarföre jag bad honom icke bekymra sig om min närvaro, utan gå i sitt skrifrum, det han sade mig att han nyss lemnat, och försäkrade att han aldrig kände sig så modlös och förlägen, som då han väntade en sådan hyllning, som han i afton väntade sig. "Jag känner", sade han, "hvad högt pris Upsala Studenter vetat sätta på sin Sång och skattar högt denna uppmärksamhet, men då jag skall fram och tala, känner jag mig alltid orolig och ordfattig. Emedlertid gick han upp några ögonblick i sitt skrifrum, till hvilken en liten vindeltrappa förde ur salen; men kom efter några ögonblick tillbaka, sägande: "det vill icke blifva något utaf med skrifva, jag får väl något att säga mina resande vänner, då stunden kommer."

Sång, hörd på afstånd, bådar ynglingaskarans annalkande. De hafva stannat utanför trädgårdsmuren i parken. En deputation kommer för att afhemta skalden och underrätta honom om ändamålet med deras samling utanför hans fristad. Med synbar rörelse tog han mig under armen och sade: "de må stödja mig." Så gingo vi ut genom porten, till dess jag lemnade honom i midten af den rundel, Studenterna från Upsala å den ena sidan och de från Lund på den andra, hvardera med sin Sångförening, omslutit. En "Sång till Oehlenschläger", författad af vår Malmström, inledde hyllningsakten, lika vacker, som den sköna Folkmelodi, under hvilken den afsjöngs. Sångföreningen ifrån Lund föredrog äfven en utmärkt vacker vexelsång. Hvad jag kunnat fatta af talen var, att det unga

Sångarslägtet begärde, och fick, sin Patriarks välsignelse. Stunden hade alfvar och vemod med sig; ty den var ett afsked af en i sin nedgång ännu varmt strålande Sol. Jag uppsökte de mina och återvände med dem tillbaka, för att i stillhet återkalla den händelserika dagens minnen.

XXV.

Afresan från Köpenhamn.

Vanan att aktgifva på allt i hemlifvets bruk och seder som förråder de Skandinaviska Folkens likhet och slägtlynne, gaf äfven det prosaiska packandet och inläggandet som upptog denna morgonstund, sin behöfliga förströelse. Jag anmärkte nemligen, huruledes de fromma husmödrarne i Danmark fullkomligen likna dem i Sverge, äfven uti den villiga försakelse, hvarmed de stundeligen taga på sin lott det husliga lifvets mest prosaiska sysselsättningar och så väl förstå att af sin medfödda poesi, åt dem, vi nödgas underkasta oss, gifva en ljusare karakter. Så märkte jag min förekommande värdinna omsorgsfullt sysselsatt med anordnandet af min afresa. Kring en låda i sängkammaren såg jag slutligen af henne inläggas hvarjehanda gåfvor till mina hemmavarande. Barnen stodo beställsamt omkring. ”Det är till Deres Kone” — sade hon och inlade aftryck i gips af Thorwaldsens vackra *Natt och Morgon* — samt ett elegant inbundet exemplar af Clausens ”Fest-Prædikningar”. — Så en gåfva från Sophie till Laura — från Johan till broder Rudolph i Sverge — från Betty till den lilla Amanda. — Slutligen kom Doktor Gad och inlade der en bild af den Korsfäste, sägande: ”Till en erinring af mig tag denna bild af vår gemensamma Herre och Mästare.” — Under detta inryckte de Svenska Studenterna i gården, utanför våra fenster. De hade förut höjt sina hyllningssånger för Grundtwig och Oehlenschläger, — dem återstod, att egna den älskade

Clausen en lika aktningsgärd. En stund derefter inmarscherade Köpenhamns Studentcorps på samma ställe, och jag märkte, väckt till uppmärksamhet af mitt namn som nämndes i ett tal, af den utmärkte talaren Helveg, ställdt till mig, att Sångens ära denna gång gällde mig; och denna heder, visad af det unga Danmark, hugfäste hos mig högtidligheten af dessa afskedsstunder.

Mina vänner af det Clausenska huset ville icke lemna mig förr än böljorna åtskiljde oss. Uti en vagn, der jag satt omgifven, äfven af de unga, fördes jag ned till stranden. Der mötte oss ett skådespel icke mindre sällsamt och högtidligt än mottagandet; men af en annan natur. Nu ströddes icke blommor på de unga gästernas väg, utan de räcktes dem af varma händer — och med blickar som sade: "vi skola sakna Eder, såsom vänner, såsom syskon när de af ödet skiljas åt." — Vid landgången hade H. Puggaard, med sin Fru under armen, tagit plats för att i folkträngseln med säkerhet kunna träffa mig. Hon räckte mig till ett vänligt farväl några blommor. Jag förde dem med mig ombord. Jag såg mig om efter min son, som delat med mig färden och dessa dagars glädje, och efter några andra af mina hemmavarande vänners söner. — De hade ilat tillbaka att ännu en gång trycka en väns eller vänninnas hand. — De komma — vår farkost ilar ut mot det svallande hafvet och ett väldigt hurrah! ett Folkets Farväl! skallar genom luften ofvan vågorna efter och — det är förbi. Jag sitter i min hytt och nedskrifver detta sista blad, om vistandet i Köpenhamn — och tänker: Hvad lider tiden? — Det är ännu icke dag; ty så länge ännu misstro, hat och fördomar arbeta mot ljus och kärlek, är det skymning. Men mången morgonstjerna har jag sett derborta — och mången på min hembyggds himmel —

och då jag så uti min enslighet på dem tänker, sjunger jag stundom för mig sjelf dessa Omqvädets ord i Folksången:

"Ingen dager synes än;
Men stjernorna på himmelen,
De blänka."

XXVI.

Hemresan. — Ystad.

Barndomen har, så väl som ålderdomen, sina glasögon: de äro af fantasiens prisma — och af den får allt sin färg. Mig tycktes såsom barn Söndagen hvitare än andra dagar. Och när jag började blifva äldre, då gemenligen alltings färger blekna mer och mer, var jag glad att finna liksom en bekräftelse på äktheten i min föreställning, att de religiösa tingen borde bära den hvita Liljans färg, när jag i sångerna från tidernas barndom förnam att aningens förebild för verldens Frälsare kallades den *hvita Gud* och jag läste Eddasångens ord:

"Trädet vet jag stånda
"Med kronan fucktad
"Ur källor hvita — —"

Så finna vi ju ock i Sagorna ifrån Religionens vagga, dess höga stiftare benämnd *"den hvite"*. — Det var på en molnfri Söndagsmorgon, vi fördes öfver stilla vågor tillbaka mot vårt fäderneslands strand och Ystad. En Söndagsklädd menniskoskara hvimlade på stranden, väntande vår ankomst. Mejerberg stod i stäf, höjande sin staf, omgifven af sina sångare, och före oss hunno de härliga ljuden af fosterländska sånger till stranden. Och väl tog Svea här emot sina hemländande söner från Vikingafärden.

Ystads Invånare helsade oss med jublande fröjd välkomna och förde oss såsom i ett triumphtåg upp i den festligt prydda Knuts-salen. Bord voro uppdukade med kräsli-

ga rätter, bålar och champagne-buteljer. Skålar med tal och sånger druckos för de Skandinaviska Folken, för minnen och förhoppningar. Glädjens hänförelse räknar icke så noga glasen i ungdomsåren. Jag började slutligen frukta den "Ystadska Bachus" — och meddelade de muntra gästerna mina farhågor, uti ett tal, hvaruti jag yrkade att det nu ifyllda glas måtte blifva det sista — och att så ske måtte, egnades det vår tacksamhet till Försynen för Brödrafolkens närvarande lycka och Honom, som hägnar den — vår älskade Konung. Ett *lefve!* ljöd högt kring salen, och beseglades med Folksången. Det var afskedsstunden och snart voro vi åter ute på det vida haf, och det gästfria Ystad tillika med den Skånska stranden ur sigte.

XXVII.

En aftonbön på hafvet.

Efter några timmar sågo vi blott himmel och vatten. Ett härligt skådespel samlade oss på däck: Vi sågo solen såsom glödande guld nedsjunka i hafvet. Efter sig drog hon "purpursläpet efter dagen" — och under henne såsom ett öfver vågorna vidt utbredt rosentäcke. När jag så stod och betraktade dessa älskliga ungas glada anleten, magiskt upplysta af de sista skimrande strålarne från den nedgående solen, kände jag mig oemotståndeligt manad att bedja och välsigna. "Unge Bröder" — så vände jag mig till dem: "Edra föräldrar och anhöriga derhemma hafva firat en Sabbath; men vi hafva ingen Sabbath firat. Nu är ju vårt tempel härligen prydt och stunden manande till bön! J sen huru kärleksfullt der borta i vester Allfaders öga blickar ned på oss." — De stodo der, framför mig, med blottade hufvuden i aftonskimret och uppstämde en ljuf och andaktsfull sång: den vackra hymnen: *Godnatt! du sjunkande Sol* — *Du pärla i Allfaders stol!* — — Så började bönen, och slutades med den välkända Psalmen: *"Gif att jag icke saknar, I morgon när jag vaknar, Din starka allmagtshand!"* — —

Sådana stunder äro menniskohjertats högtidsstunder. Vi kunde så njuta dem ofta, om vi hade Bönens Ängel ombord under vår färd öfver lifvets oroliga Ocean. Han hade utbredt stilla glädje öfver vår lyckliga krets denna afton — och det var frid i vårt: *"Godnatt!"*

Stilla Bön! — du Själens högtidsstund!
Mildt din kraft du i mitt hjerta gjuter;
I mitt bröst med Himlen ett förbund,
Alla stormar lugnande, du sluter.

Bön han lärt oss, mensklighetens Vän,
Uti Bönen bli vi barnen like —
Få vår barndoms frid och fröjd igen;
Barnslig tro är nyckeln till Guds rike.

Det är bön i lärkans morgonsång —
Solen ber, när hon sig ödmjukt sänker —
Det är bön i Stjernans midnattsgång,
Det är bön, som dagen purpurstänker.

Hör jag ej i vindens sus en Psalm —
Kanske är det böner blomstren dofta —
Kanske är en bön i klippans malm? —
Jag vill tro det — Jag vill bedja ofta.

O! jag vet, det skall en timma slå,
Då i bönen blott en tröst jag eger:
Fader! — Ack, låt bönens Ängel då
Fläkta frid omkring mitt aftonläger.

XXVIII.

Carlshamn. — Besök på en Kyrkogård.

Tidigt den påföljande dagen sågo vi ur morgondimman uppstiga det sköna Blekingslandet, Nordens Italien med sina brusande strömmar, löfklädda stränder och Näktergalar. Det påstår sig hafva invånare af den gamla Göthiska stammen — och det välbildade Folkets hårda, krigiska lynne, bruk och seder, motsäga icke denna uppgift. I Carlshamn var utpost satt vid hamnen, att båda vår ankomst, och snart var stranden höljd af menniskor, som helsades med sång. Borgmästaren, en vänlig man, inbjöd oss på de gästfria invånarnes vägnar till en frukost, som några timmar efter vår ankomst skulle gifvas på festivetetssalen. Emedlertid företogs en utvandring till de sköna nejder, som omgifva staden.

Carlshamn är en bland de få af rikets städer, som hafva en ljus och glad karakter. Näktergalarne hade redan tystnat denna årstid; men icke mindre tjusande voro de Sånger, Mejerberg denna morgon lät ljuda i de Blekingska lunderna. Måltidstimman kom slutligen och vi fördes upp i den rikt blomsterprydda högtidssalen. Der klingade jag åter med dig, min Gustaf! länge saknade ungdomsvän, en skål för våra Upsalaminnen. — Bland de många skålar, som med tal och sånger föreslogos och besvarades, kom på min lott att föredraga den för våra Bröder, Skandinaverna, på andra sidan sundet. Jag har till en erinran deraf upptecknade följande ord: "Den Skandinaviska idéen är icke nu först och icke i Skandinavien

ursprunglig. Den har kommit med Solen från Österlanden, der den Stora Såningsmannen för ett tusen åttahundrade fyratiosex år sedan utsådde kärlekens, från himlen hemtade frö i de dödligas hjertan. Detta säde har fortplantats sedan från tid till tid — från menniskovän till menniskovän. Skandinavismens idée är således icke någon annan än den sanna Christendomens: en begynnelse till Christi rike. Och en gång skola icke blott de Skandinaviska Folken lära att älska, ära och skydda hvarandra, utan alla Folk förstå sitt brödraskap och förena sig att lossa de slafvars band och aftorka förtryckta likars tårar. Den som i denna mening är Skandinav, han tömme med mig sitt glas: Må den stora Såningsmannen välsigna det utsådda kärlekens frö i Brödrafolkens hjertan!" —

Jag har i min dagbok inlagt en blomma, tagen på kyrkogården, eller rättare Begrafningsgården, som jag här på morgonstunden besökte. Den ligger nära intill staden mellan vackra skuggrika alléer, och är väl vårdad; men jag saknar alltid i dessa Guds gårdar äfven Guds tempel midtuti, med sitt betydelsefullt genom molnen stigande spetsiga torn, som visar de griftbesökande sörjande vänner den väg, deras älskade hädangångna tagit. Vården om de dödas gårdar är en mätare på ett folks bildningsgrad: det är ett ohyfsadt, känslolöst folk, som ingen omsorg egnar sina hädangängnas boningar. Hvar gång jag ser en kyrkogård, påminnes jag Prof. Liljeblads anmärkning: "Sorgbjörken" — detta vackra namn gaf han slokbjörken — "borde planteras kring alla kyrkogårdar." — Och i sanning äro dessa vackra träd skapade att vara Nordens Cypresser. Jag ville se dem stå kring dödshemmen, såsom gråterskor, med daggpärlor, såsom tårar i sitt

utslagna, nedhängande hår. Jag skulle vilja hvila en gång i denna kyrkogård, kring hvilken Östersjöns brusande vågor och näktergalar sjunga ljuflig vaggsång.

Man blir underlig till mods, när man enslig vandrar mellan grafvarne. Det har ofta dervid fallit mig i sinnet, att gå omkring fältet, likasom för att söka mig sjelf en plats. Så äfven här: jag tog upp och tecknade ett blad i min minnesbok:

Du milda Försoning
För qvalen! — Jag söker dig, Graf!
Du lugnaste boning,
Som Himmelen menniskan gaf.

När ödet än hvässer
Sin hotande udd mot mitt bröst;
O! susen Cypresser!
Den väntande fristadens tröst!

XXIX.

Bond-Bröllopet i Lyckeby.

Blekinge må, såsom en Författare påstår, hafva sitt namn af "blek", hvit, skön — eller af det gamla Nordspråkets ord "bleka", list, förföriskhet, så förena sig lätt båda dessa härledningar, att tillegna äran af landets benämning åt de blåögda, ljuslockiga och förföriska blekingsflickorna, Nordens Circassiskor. Båda dessa betydelsers sålunda lätta förening visas af den sköna solsångens ord, om de tvenne vänner som för en skön qvinnas skull blefvo fiender:

"De för den hvita mö
Aktade hvarken lek
Eller ljusa dagar.
Ingenting månde de
Annat minnas
Än den ljusa gestalten.
Sorgliga dem vordo
De skumma nätter,
Ingen blund de sofvo roligt." — —

Mina unga reskamrater hade väntat att få se de sköna Blekingska flickorna, vid ankomsten till Carlskrona, sig på stranden till mötes; — men icke en enda syntes där. "Hvar äro de? — Hafva de inga Skandinaviska sympathier?" voro de frågor man gjorde. Jo, de hade det: och just för att angenämt öfverraska de väntade kära gästerna, hade Stadens unga tärnor dragit sig undan till det sköna Lyckeby,

keby,

keby, der de, klädda i Blekingska bondflickornas vackra drägt, ville möta oss såsom en brudskara. Några Flottans Officerare emottogo oss i hamnen och förde oss på tvenne ångslupar upp i Lyckeby ström. Denna väg, likasom nejden omkring Lyckeby, var outsägeligt skön, med sina löfrika blomstrande stränder. Huru vi här helsades af en lustig förridare, af Brud, Brudgum, Brudtomma och Tärnor, och huru jag till slut såg mina unga, sköna gossar svänga om i en glad dans, hvar och en med sin blomsterbrud — det må läsas i deras egen berättelse.

Denna gång utfördes en sådan lek med landtfolkets enfaldiga plägseder helt oskyldigt, och utan det anstötliga, hvarmed man ofta ser den förfinade grofheten i sina förnäma lekar neddraga det enfaldiga folkets bruk och seder till ett åtlöje, emedan de icke förstå deras betydelse och den rena anda, som fromheten i dem nedlagt. Jag vill här förklara det misshag jag alltid känt, när Herrefolk leka Bondbröllop: I sällskap med några unga kamrater, såg jag en gång ur ett brudehus en ståtlig procession utträda med högtidligt utseende och några med tårar i ögonen. Hvad bära de väl på, som kan föranleda så mycket alfvar? Musiken gick förut och gjorde sitt bästa med en gravitetisk marsch. Slutligen kom föremålet för det högtidliga uppträdet — en gammal bondkista, som sattes på en färdvagn, att bortköras. Vi föllo i skratt och gjorde oss lustiga öfver — *"de dumma bönderna."* Sedan jag lärt bättre känna och uppskatta mitt Fäderneslands ädla bondfolk, beslöt jag en gång att qvarblifva på ett bröllop alla dagarne, för att utforska den inre meningen med alla dessa bruk och besynnerliga plägseder. Då såg jag tredje dagen på morgonen, då blott de närmaste anhöriga voro qvar, och bruden var färdig att skilja

sig från föräldrahuset, en stor kista ställas i hvardagsstugan. Der voro redan hennes redbaraste saker och kläder inlagda. Jag såg den hulda modren uti kistan insmyga hvarjehanda småsaker, med uttryck: "detta har dotter alltid tyckt om; nu skall hon få det." — Brodren kom och insmög i kistan en vacker silkesduk: "Syster skall undra, när hon kommer i sitt nya hem och öppnar kistan, hvem som inlagt denna; — då gissar hon nog på mig". — En tjenstflicka, som tjent i huset från brudens barndom, kom med tårfulla ögon och inlade en liten gåfva, att sålunda bruden ovetande medsända en vänlig erinran om de stunder de förtroligt framlefvat med hvarandra. Slutligen kom fadren in, igenläste kistan och gaf den åt bruden, som nu inkommit resklädd, och fick faders och moders välsignelse. Musiken uppstämde en marsch. Brudgummen var hemrest förut: således följde fadren sin dotter, derefter några anhöriga och sist de som dertill voro utsedde, med kistan. Modren stod qvar i dörren, medan kistan under musik lyftades på vagnen, och när den försvann der vägen från byn krökte sig in i skogen, borttorkade hon med afvigsidan af sitt grofva förkläde ymniga tårar. Jag log aldrig sedan åt en kistceremoni — och sade för mig sjelf: "Det ryms mycken kärlek i en omålad bondkista. Det finnes guld i den gråa malmen."

XXX.

Carlskrona.

Från Lyckeby, der ännu en grushög efter det gamla Lyckebyborg, är ett minne från de bedröfliga tider, då de Skandinaviska folken i ständiga strider med hvarandra utmattade sig sjelfva och utgjöto ömsom kring dessa härliga stränder hvarandras blod, är det en hugnad att komma till Carlskrona, en ort, den ingen redlig Svensk man ser utan att med glädje blicka mot sitt fäderneslands framtid. Denna stad är en pärla i det Svenska Folkets Carla-Saga.

Från Lyckeby, hem i kretsen af en älskvärd familj, förde mig en nära anförvandt, Öfverste Lagerberg, Sjöman till både kropp och själ. Vi hade denna afton mycket otaldt; men förtroligt samtal är half nattro. Jag helsade i Carlskrona morgonen till en glad och lärorik dag. Redan tidigt på dagen aflade jag besök hos befälhafvande Admiralen, Baron Nordensköld: en Svensk man, af redligt nit och outtröttlig verksamhet, ansedd och väl förtjent af det förtroende Fäderneslandet honom gifvit, att vårda dess dyrbaraste skatter på denna strand. Han är en af de män, som ettdera alldeles icke, eller ock med öppenhjertligt alfvar, meddela sig; men då han det gör, röjer han snart mannen af mångsidigare bildning än Sjömannens. Såsom det egnar en vän af sitt Fädernesland, emottog han dess unga söner och bemödade sig att göra denna dagen för dem både angenäm och lärorik. Man tycker sig gå, liksom mera trygg, på sin Svenska botten, sedan man hört Nordensköld och sett hvad med ringa hjelpmedel nog kan

verkas och redan blifvit uträttadt. Ett väl vårdadt, godt vapen är ju half seger.

Herr Admiralen täcktes sjelf följa oss och visa oss hvarfvet och dockan: en härlig verkstad, der allt är lif och rastlös verksamhet. Bland de stora Örlogsskeppen, som der lågo i sina skjul, blickande fram ur dem med sina stäf, såsom hvilande Lejon, väntande striden, fäste i synnerhet ett vår uppmärksamhet: det bar i förn vår odödliga hjeltekonung Carl Johans namn och bild. Denna bild förråder en Mästares hand. När en gång de tre Syskonfolkens flottor förenas mot gemensam fiende, må då Carl XIV Johan gå i spetsen för dem; Han hade alltid lycka och välsignelse med sig i striden!

Ankarsmedjan. — Jag dröjde icke länge derinne. Den, som har sett dessa slafvars bleknade anleten, med smärtans stämpel — dessa släpande jernkedjor mellan härd och städ — dessa vilda, hemska ögonkast på de inträdande åskådarne — har fått en någorlunda föreställning om helfvetet. Hopplösheten i en menniskoblick är någon ting förskräckligt. Huru oändeligt många grader har icke måttstocken för det menskliga lifvets lycka. Dessa olyckligas lott måtte väl på densamma vara den yttersta. Du, som vid minsta motgång — en felslagen förhoppning — en liden orättvisa — klagar på din lycka: Jag ville föra dig hit och du skulle lära tacksamhet mot Försynen, då du räknade graderna mellan ditt och dessas öden. Tänker man sig möjligheten, att oskyldig blifva pålagd slafvens bojor — tänker man sig ett Siberien — så vet man att tacka Försynen för lyckan att tillhöra ett fritt och lagskyddadt Folk.

Fäderneslandet — så nämndes ett linieskepp som låg på redden. Kommendörkapten Virgin hade der befäl ombord. Af några flottans Officerare blefvo vi hit öfver-

förda, till att skåda en gång en sådan liten flytande stat. Jag borde icke nämna, att jag egde här ombord en hoppfull son, emedan jag derefter kunde anses som jäfvig i hvad jag kommer att säga om Flottan och Fäderneslandet; — men jag var Svensk förr än jag var Fader.

En strid har uppstått, icke blott om åt stora Flottan eller Skärgårdsflottan må lemnas företräde i vårt sjöförsvar; utan om den förras umbärlighet. I skygd af några detta vapnets mysterier har man icke hyst betänkande att utdömma stora flottan såsom onyttig eller mindre behöflig i vårt lands försvar. Några af dem, som skrifvit i denna syftning, tro sina landsmän Svenskarne om bra litet sundt förnuft och förmåga att fatta hvad Historien talar. Är nu Sverge ett sådant underligt land, att det kan sakna ett vapen, om hvilket alla bildade samhällen i verlden mest vinlägga sig. Hvarföre kostar Östra grannen millioner årligen på sin Linieflotta och dess öfning; men på Skärgårdsflottan vida mindre, och har likväl lika betydliga skärgårdar som vi att försvara. Han tycks då icke förstå att frukta det vi med vår skärgårdsmagt skola komma en vacker dag och återtaga de härliga Auras stränder? Mycket storartadt är ofta af ringa anseende, men det är visst, att när man ser dessa små Rospiggiga båtsmän svettas på en skärgårds-kanonjolle och tänker sig hela vårt sjöförsvar sådant, måste man med förundran fråga: Var det med sådana, Norrby gjorde sig till Herre öfver ett haf och vågade förklara sig *"Guds vän och allas ovän."* — Var det med sådana Kung Waldemar intog Gottland? — Om någon fiende, med fräckt inkräktningsbegär och vanligt förakt för rätt och ära, skulle önska ännu en pärla ur Sveas krona, till exempel Gottland, — är det med sådana det skall försvaras? — Och för att icke gå längre bort på Historiens område, än att hvar och en kan in-

hemta dess vitsord: Var det med sådana de verldsfrejdade sjöslagen vid *Navarino*, *Veracruz*, *St. Jean d'Acre*, *Magador* och *Tanger* vunnos? — Misstaga vi oss icke, så var det några skepp af vår Linieflotta, som 1814 inträngde i ett främmande lands skärgård, fast hela dess skärgårdsflotta, och dertill skyddad af förskansningar, ville försvara den: vann icke då vår Flotta vid Valöarne en seger? — Jag vill ock minnas, att det står på ett blad i vår Sjökrigs-Historia, att det olyckliga året 1808 mot hösten kommo ryska Linieskepp med en hotande krigsmakt, ämnad att hemsöka våra Östersjöstränder med mord och brand: men vår Linieflotta kom och Svenske sjömän sjöngo då, såsom fordom, den gamla Carolinska sången *"Ur vägen Muscoviter!"* — injagade fiendens skepp i Baltischport till dess att vintren kom. Och slutligen när fienden 1809 stod, mera hotande än någonsin, i Westerbotten, hvad hämmade hans framgångar, om icke de stora seglande Örlogsskepp som kommo i vägen för väntade förstärkningar från Öster, och vår Amiral Puke, som kom dit upp med sina Linieskepp, släpande Skärgårdsfartyg med sig! Skärgårdsflottan delade ock äran vid Valöarne. — Så må det ock vara — och ära åt den stora man, som lärde oss nyttan af detta vapen. Må båda våra Flottor växa och förstärkas och samdrägtigt omhulda hvarandra, så hoppas och gläds den gemensamma Modren Fäderneslandet! Så skall ur Folkvisan sjungas:

Prins Oscar också
På böljorna blå
För frihet och ära i Wiking skall gå."

De unga resande, som ännu icke lärt känna dessa afundens ensidiga tvister, fröjdade sig af allt hjerta öfver den friska verksamheten i de Nordensköldska verkstäderna, och äntrande i takel och tåg på Fäderneslandet sjöngo de

sina glada sånger, till dess Kommendörkapten Wirgin samlade dem kring några Champagnebuteljer och med ett tal, värdigt en rättfram och hjertlig Sjöman, drack en skål för de unga medborgarnes vikingafärd genom lifvet.

På fästningen utbad jag mig att ensam och ostörd få vandra omkring bland fångarne. Huru olika här mot ankarsmedjan. Ljusare blir hvarje vrå af jorden, der en stråle af hopp ännu kan framtränga. Fångarne på Kongsholms fästning synas mig för väl lottade, att kunna sägas undergå straff för begångna brott. Deras sunda mat, friska boningar, icke öfverdrifna arbetsbörda och renliga aftonläger hedra styrelsen. Jag träffade tvenne, som uttjent tiden för sin bestraffning; men icke ville bortbyta sin nuvarande lott mot den osäkra de hade att gå till möte i ett samhälle, der menniskorna ännu icke lärt de pligter Christendomen ålägger mot fallna, till samhället återvändande likar. De flesta som utgingo hade sparbanksböcker med betydliga summor, dem de med öfverarbete och handaslöjd förtjent. De instämde alla uti att välsigna Kommendanten Major Lundström för hans oegennytta och faderliga omsorg. Det är menniskovännen, som bäst förstår att återföra brottslingen på dygdens och ordningens väg.

Vi förbigå måltiderna i Frimurarsalen, talen och skålarne. Sedan Baron Nordensköld vid en fest i Hoglandsparken föreslagit Hans Maj:t Konungens skål och Folksången var sjungen, följde jag honom hem och tillbragte aftonstunden i hans underhållande sällskap. Vid midnatt först, efter att hafva ätit, dansat och försvarligen druckit, i det gästfria Carlskrona, såg jag ändteligen mina unga följeslagare åter gå ombord, många utstyrda med blommor, dem de fått af flickorna i Bleking, och Petterson med en blomsterkrans, den han erhållit af Bruden i Lyckeby.

Det var natt och redan sofvo de flesta af mina unga Vikingar, trötta efter denna sista holmgång — då jag ännu i djupa tankar stod i stäf, och kom ihog min ungdomsvän, den jag högst af Svenska Skalder aktar — och sjöng för mig sjelf dessa orden af hans dråpliga Skaldestycke "Wikingen":

"Stod jag mig om natten i gungande stäf,
"Och den ensliga vågen röt,
"Så hörde jag Nornorna virka sin väf
"I den storm genom rymden sköt" — — —

Ja, virken! — virken, J Nornor! Skandinaviens Haldinnor, vår Framtids väf med många, många Hoppets gyldene trådar. En gång skall väl, när den stora vedergällningens timma slår, Skandinaviens kränkta rätt och ära blifva hämnad. Då skola våra Sjömän, som uppammats i den goda skolan på Blekingska stranden, skörda lagrar i Ägirs lund, och hvar och en af dem som återkommer bryta det skönaste bladet ur sin vunna krans att nedlägga på den ädle hafsmannen Nordenskölds graf.

XXXI.

Besöket i Kalmar.

En hamn öppnas oss åter. Den är vänlig; det säga oss de till vår ära flaggande skeppen, och kanonernas dunder från batteriet som båda stadens invånare de väntade gästernas ankomst. En de unga Sångens söner förut väl bekant man, K. Kullberg, anför de värdar, som komma ut af staden för att inbjuda oss till en folkfest. Vi äro i Kalmare, denna stad af gråa forntidsminnen — vigtig ännu för sitt läge, såsom Östersjöhamn. Vi besöka först den märkvärdigaste ort i staden, det gamla "Kalmare-slott". Man föres öfver grafvarne, icke såsom fordomtima på starka järnkedjade vindbryggor, utan på bräckliga bristfälliga trädbroar. De förfallna murarna af dessa gamla fästen tyckas mig nu stå såsom trasiga tiggare vid vandrarens väg, som beklaga sig öfver samtidens otacksamhet och sin iråkade fattigdom, men blicka dock med ett visst förnämt förakt omkring sig vid minnet af, hvad de fordom varit. Vi inträda inom borgen, der den bristfälliga byggnaden ännu prunkande med prydnader och ett Konunganamn tycktes säga: Se hvilkas tjenare vi varit. Det enda, som var sig likt, "i år, som för tusende år", var det klara friska vattnet, i brunnen midt i borggården. Är icke detta, tänkte jag, en bild af vår efter seklers arbete utaf Luther fullbordade kyrbobyggnad, med zirater af Theologisk lärdom och portaler af symboliska böcker. Den börjar blifva bofällig och lutande och lider åverkan af tiden och af menniskohänder. Men midt uti byggnaden är

Brunnen, den evigt klara, — Ordet "som blifver evinnerliga".

Dessa trappor, som vi nu beträda, trampade en gång Gustaf Erikson, då han förklädd och skyddad af den inbrytande natten första gången efter sin Danska fångenskap beträdde sin fosterjord. Då smög han sig, dessa mörka gångar uppför, till den aflidna Ståthållarens Enka, den ädla Fru Anna Bjelke. Hon var den första för hvilken han yppade sitt ädla, djerfva beslut, att rädda fäderneslandet. Här sågo vi den historiskt märkvärdiga Unionssalen, nu ett stort förfallet magasin der icke en gång såsom i de andra rummen fanns någon qvarsittande trasa af forden höghet. Det var här som rikets Biskopar och högättade Herrar, mot rättigheten att sjelfva få förtrycka det arma folket, sålde sitt fädernesland till ett experimentalfält för Danska Konungarnes och deras gunstlingars egennytta och guldtörst, der deras fogdar utsläpptes så som ulfvar i en fårahjord. Varnande runor mot återkallandet af Herredagarnes tid kunde häfdatecknaren läsa på dessa väggar. Denna Union var ett förräderi mot såväl det Danska som det Svenska folkets ära och sällhet; och det lyckades Furstar och Prelater, att söndra Brödrafolkens hjertan ifrån hvarandra för en tid af fyra och ett halft århundrade. En Union skall härefter komma, och är redan grundlagd af en högre natur: icke ett magtens, utan ett andans verk. Hatets blodströmmar komma ifrån Höjderna. Kärleken födes i hyddorna och stiger mot det höga. Vore jag en Folkförtryckares redskap, skulle jag säga till Tyrannen: "Hindra Folken att läsa i den farliga boken — i hvarandras hjertan. Hindra dem att besöka hvarandra; ty djup sanning är i den gamla sångens ord: *"Det växer ris och ogräs högt på den väg, som ingen trampar"*.

Från dystra minnen fördes vi till ett ljust och gladt

närvarande, uti en vacker park der, i skuggan af löfrika trän, bord med fulla bålar väntade. Skålar vid tal och fosterländska sånger slutade folkfesten, från hvilken säkert Magister Siljeströms tal skall i den stora berättelsen med nöje läsas. Landshöfdingen och Borgmästaren sades hafva bortrest ur staden. Ungdomen hade visst önskat att få se "Ålderdomens" Skald, Biskop Kullberg, men han visade sig icke. Vid ett kort besök hade jag dock glädjen att ännu en gång se denna Sånggudinnornas fordna gunstling, nu en i sitt stift vördad Patriark.

Vi hade emedlertid genom utsände från Öland blifvit inbjudna till Borgholm, der vi lofvat gästa, ännu denna afton. Snart sågo vi den gråa borgen bakom oss försvinna. Farväl du gamla Unions-sal! — När engång du, vorden till grus, af tidens hand öfverdrages af den grönskande torfvan, skall ett visare och lyckligare slägte gifva ditt namn en framtid.

XXXII.

Öland. — Sjömanshyddan på stranden.

Öland är ock en liten hafvets dotter, som hvar sommar leker brud, leende och blomsterklädd. Dess anlete har en blandning af Nordens friskhet och Sydländernas lifslighet. Om de odödligas Andar, såsom många påstå, gerna kringsväfva den ort på jorden, som i lifstiden dem fästat med den mesta kärlek, så måste Öland omsväfvas af den stora Konungen Carl X Gustafs ande. Hvarföre anföras alltid, hvarhelst Ölands eller denna ädla Konungens minne kommer att vidröras, dessa hans ord dem han midt under sina lysande strider och segrar plägade upprepa: ”*Mitt goda Öland! — Mitt goda Öland! — en gång när jag blir trött af affairerna vill jag ändå sätta mig der till ro och låta min son slitas med regementet —*” Jo, derföre att man funnit dessa orden så träffande hafva tecknat hans känslighet för naturen och hans kärlek till denna ort der han tillbragt sin ungdoms sorgfriaste dagar. Då jag vandrade uppåt, genom djurgården och ”Näktergalsdalen”, på en gångstig mellan löfträn och blomster, allt högre och högre, upp till det rum, der den gamla öde-borgen ligger, och vände mig sedan om emot stranden och hafvet, förstod jag lätt Carl Gustafs förkärlek för denna ort: och då härtill kommer ett lefvande och gästfritt folk, hvem skulle icke gerna hit återvända?

Den muntra Studentskaran har hunnit högden och nu, omgifven af en talrik åskådarehop af Ölands befolkning, intågar den under sång genom den höghvälfda por-

ten på borggården. Den eljest ödestående borgen tycktes denna afton hafva fått lif och rörelse igen. I alla våningarnes toma fenstergluggar sutto stadens och landets fruntimmer. Främst i den stora och rymliga borggården som nu var beväxt med högt gräs, stod ett stort dukadt bord med mat och bålar. Sedan de unga svärmat omkring i Borgruinens torn och här och der pröfvat huru de härliga Upsalasångerna skulle taga sig ut i de gamla hvalfven, kallade dem våra värdar, ortens Domare och Ordningsmannen i staden, tvenne ungdomsglada och gästfria män, till måltid och skålar. Bland våra värdar vid denna folkfest var äfven Contractsprosten Dahlström, en i orten allmänt högaktad man, som med gammaldags hjertlighet helsade sina unga gäster. Sedan efter måltiden, äfven dryckesstämman var förbi, och Folksången sjungen, samlade jag den stora folksamlingens, under festens glädje förströdda sinnen, med ett tal i allvarligare anda, till bön och Psalm. Den inträdande nattens tystnad, rummets högtidlighet och Aftonpsalmens osägeligt milda toner förde andagtstårar uti mångas ögon.

Beledsagade af den vänliga folkskaran återvände vi ned till staden och stranden. Den lilla staden Borgholm har i stället för Borgmästare — *en Ordningsman.* — Lyckligt, om alla städer hade likaså! — Men denna Ordningsman bevisade sig en glad uppmärksam vän af de unga resande Skandinaverna och skall säkert få ett rum i deras reseminnen. Öfver allt var mörkt i staden; men ytterst vid hafvet upplystes natten af ljus från alla fenstren i ett litet hus — det var en sjömans hydda. Han hade illuminerat den oss till ära. Snart uppfylldes hans boning af de tacksamma resande, dem han med en sjömans hjertlighet helsade, och då han hörde att de voro törstiga, hemtade han dem vatten från en frisk källa, samt blandade

deruti så mycket mjölk som fanns i huset. Vi tackade vår hederliga värd för denna välmenade undfägnad, önskade honom mången lycklig sjöresa och gingo om bord. Ännu hunna långt ut på hafvet sågo vi ljusen tindra i fenstren från *Sjömanshyddan på stranden.*

XXXIII.

Westervik. — Ankomsten till Stockholm.

Allt närmare nalkas vi slutet af vår glada, sällsamma Vikingafärd, och anlöpa den sista hamnen i vår väg, der högtidlig tillredelse till vårt emottagande och gästfri inbjudning oss väntade. *Westerviks* stad har ett friskt och vänligt anlete och hvar skulle man vänta att möta gästfrihet om icke här i en stad på sjelfva den Småländska stranden. Äfven här väntade oss, såsom i alla de städer vi gästat, måltider, bålar och blomsterklädda högtidssalar. Stadens Pastor, som tycktes ännu icke hafva glömt den glada studenttiden, helsade med synbar glädje de ankommande gästerna, mötande på stranden, omgifven af en talrik skara utaf stadens invånare. Det var värma i det tal hvarmed han på stadshuset helsade de unga Skandinaverna.

Augustenburg är ett angenämt landtställe: der var en vacker park, prydd af blommor, och nu än lifligare och förskönad af stadens unga damer, som sutto rundt omkring på säten under de löfrika träden. Bord med bålar stodo främst på stora gången, och kring dem de hänförande Sångarne från Upsala. Bland talen i Augustenburgs park, minnes jag Grosshandlare Mobergs fria och lifliga ord om allmänt deltagande i de unga Skandinavernas sak och vår genialiska *Solbergs* första uppträdande med ett oförberedt lyckligt föredrag. Sist talade här den djuptänkande, djupkänslige *Malmström.* Det finnes tvenne slags talare: de som tala för att göra sin egen lilla person gäl-

lande — och sådana äro många som fara öfver land och rike, att låta höra sig, — och de som tala för en idé, såsom dess nitfulle tjenare. Bland dessa sednare är Malmström: Han drager sig ofta undan och sitter tyst och sluten; men framträder han, så är man viss, att en idé fattat honom, den han gör klar och segrande: det är mathematik, det är musik i hans tal. I folkens första bildningsgrader älskar man sången och musiken högst; men i de högre, talet. Greklands och Roms Historia bevittna det. Småsjälade talare fröjda sig åt det bifall de vinna af samtiden och den lösbildade hopen. Men lefver en stor anda i kompositörens och talarens verk, så förer den sin tjenares namn till odödlighet.

Man glömmer icke lätt hvad Malmström talat. Han gick med en återblick tillbaka öfver vår i sanning sällsamma vikingafärd och det enthusiastiska emottagandet som mött på hvarje strand, der vi gästat, ej mindre inom än utom fäderneslandet. Huru gamla och unga, högre och lägre Embetsmän skyndat till ungdomsfesten och folket strött blommor på de unga resandes väg, såsom hade de varit Konungasöner. ”Hvadan kommer allt detta” — sade talaren —, ”vi äro ju blott en hop Studenter utan anspråk, utan namn? — Jo, vi tjena en idé och hon är mägtig i sina tjenare”. — Det nyttiga inflytande denna, ehuru kortvarande utländska resa, haft på de unga, började redan visa sig under hemfärden. I deras samtal var icke mer detta innehållslösa barnsliga joller; — de förrådde mera deltagande i bildningens och Folkens allmänna angelägenheter. — Ägde man samlade, de korta anteckningar öfver resans händelser och de bref, som de skrifvit till sina anhöriga, eller, efter hemkomsten, till sina vänner i Köpenhamn och Christiania, så skulle deras föräldrar se att

den

den kostnad denna resa dem förorsakat ingalunda är bortkastad. På hemresan uppträdde ock flera talare, som förut icke låtit höra sig, och som nu glädde både sina kamrater och främmande åhörare med lifliga föredrag: såsom Lundblad, Solberg, Strömberg och Linder.

På Stadshussalen i Westervik, der en vacker samling af stadens invånare omgaf oss och fruntimren intagit lektarne, omväxlade en stund vid skålar, tal och sånger. Men midt under festens glädje märkte man en viss dysterhet hafva utbredt sig öfver den älskliga Brödraskaran. Slutet af denna händelserika glada färd närmade sig. Vänskapskedjan var redan bruten. Småland och Östergöthland hade tillegnat sig mången kär och lysande länk derutaf. Denna stunden förestod ännu en förlust. Laurin med våra bröder och trofasta följeslagare från Gottland skulle nu dit återvända. Jag fullgjorde gerna de qvarblifvandes önskan, att föredraga en skål för dem i afskedsstunden — och frambringa en helsning med vår tacksamhet och vårt minne, till "den kära Ö", som väl i de ungas reseminnen skulle få namnet *Förgät mig ej*. Vi togo afsked af det vänliga gästfria Westervik, der vi vid slutet af vår färd rönte lika kärleksfullt deltagande utaf Svenska Folket, som vid dess början uti Wisby. Kanonerna från ett på redden förtöjdt skepp tillkännagåfvo vår afresa. Under sång och med blottade hufvuden stodo vi på däck medan vi gingo ur hamnen, och hörde ännu, långt hunna från stranden, uti ett mäktigt hurrah! Folkskarans afskedshelsning.

Följande dagens morgonsol fann oss på hafvet. Det var vår Konungs födelsedag. "Han är i Mariefred, nu om-

jublad af sitt hoffolk och sina krigare: "dit! dit!" så höjde sig med stort bifall i den unga skaran en röst. Men vår Styrelse ombord hade sina skäl att afböja detta förslag. Sjelfva luften ville denna morgonstund fägna de resande Skandinaverna med ett af sina sällsammaste skådespel: en hägring visade oss i Öster ett underskönt landskap med hus och lunder, spöklikt omgifvet af en tunn dimma hvilken likasom lyfte det upp öfver vattenytan. Hvad är detta för en underbar lek af Naturen? Finnes det en verklighet: något fjerran land uti okända haf, som framträder för Seglarens blickar i dessa luftspeglingar? — eller har sjelfva luften fantasier? —

Snart uppnådde vi åter Birgers gamla stad: Stockholm, som ibland fosterjordens städer kronan bär. Till Gustaf Adolphs-torg skynda Hennes återvändande unga Söner. Kring den stora Hjelte-Konungens bild stå de så vördnadsfullt med blottade hufvuden, och sjunga en sång: det är en gärd af kärlek, helgad Konung Oscar på hans högtid. Vanskligt är för Konungar att veta hvad de smickrande män på samhällshöjderna mena med sin hyllning dessa högtidsdagar. Långt afstånd är från läpparna till hjertat. Men i lyckönskningssångerna vid Gustaf den Stores Minnesstod, och på Djurgården, och i Strömbergs tal för den älskade Konungen, var ungdomslif och alfvar. Det har blifvit omtaladt, att en man vid åskådandet af vårt högtidliga emottagande på en främmande strand frågade: "Äro då alla Studenterna Konungasöner"? — Jag svarade: Ja; — de äro Konung Oscars! — och Skandinavien, deras Moder, är en mägtig Drottning till trenne Konungariken.

Men upplösas skulle vår krets en gång: — dertill var stunden inne. Hon var dyster och alfvarsam med sina trofasta handslag, sina afskedstal och sånger. J skolen skingras unge medborgare! dock förenade i en Anda, hvil-

kens tjenare J ären, och genom dessa oförgängliga minnen. Framåt gånge Eder väg till sällhet och ära! Hell Skandinaviens ädle Konungar! mellan dem vare frid! — Hell! Folken, till samdrägt, bistånd och kärlek! —

"Den stundar den tid,
"Af enig frid —
"Ack vore den inne!
"Då illviljan, splitet,
"Det missledda nitet
"Uti Bröders sinne
"Skall tyna utaf,
"Då hatet skall dö
"På Skandiens Ö:
"Den glänsande dag,
"Då *en* Kung och *en* lag
"Och *ett* land och *ett* haf
"Skola med lifvande,
"Sällhets gifvande
"Band hophålla
"De Folk, hvilkas skillda
"I tvedrägt spillda
"Krafter förr blott sågos ofärd vålla *)."

*) Geijers Sång den 3:dje Juni 1814.

STOCKHOLM.

Hörbergska Boktryckeriet, 1846.

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK
16000 002043330